

**UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” GALAȚI
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTAMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA
ENGLEZĂ
PROGRAMUL DE STUDII DOCTORALE
DOMENIUL: FILOLOGIE**

**TRADUCEREA – COMUNICARE
INTERCULTURALĂ**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Coordonator științific,
Prof. dr. Elena Croitoru**

**Doctorand,
Monica Năstasi**

GALAȚI 2011

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

INTRODUCERE

CUVÂNT ÎNAINTE

CUVÂNT DE MULȚUMIRE

LISTĂ DE ABREVIERI

CAPITOLUL 1. COMUNICARE, CULTURĂ ȘI TRADUCERE

1.1. LIMBĂ/VORBIRE, COMUNICARE ȘI CULTURĂ

1.1.1. Semnificația actului de comunicare non-verbală

1.1.2. Limbă și comunicare

1.1.3. Conceptul de cultură

1.1.4. Sens cultural în comunicare

1.1.5. Diferențe de comunicare între sexe

1.2. COMUNICARE ÎNTRE CULTURI – TRADUCEREA

1.2.1. Text și discurs în traducere

1.2.1.1. Text în traducere

1.2.1.2. Discurs în traducere

1.2.2. Alte aspecte pragmatice în traducere

1.2.2.1. Coeziune și coerență în analiza textuală

1.2.2.2. Acte de vorbire și intenționalitate în comunicarea interculturală

1.2.3. Sens cultural în traducere

1.2.4. Traducerea ca mediere culturală

CONCLUZII

CAPITOLUL 2. STRATEGII FOLOSITE ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

2.1. STRATEGII DE TRADUCERE ȘI PROBLEMATICA TRADUCTIBILITĂȚII

2.1.1. Traducere directă: literală, prin împrumut, prin calchiere

2.1.2. Traducere indirectă: transpunere, modulare, echivalență, adaptare

2.1.3. Explicare și omisiune

2.1.4. Adaptare

2.2. (IN)TRADUCTIBILITATE, COMPREHENSIBILITATE ȘI ECHIVALENȚĂ

2.2.1. Intraductibilitate și comprehensibilitate

2.2.2. Echivalență și (in)traductibilitate

2.3. (IN)TRADUCTIBILITATE ȘI ECHIVALENȚĂ ÎN TRADUCEREA ELEMENTELOR CULTURALE SPECIFICE CULTURII ROMÂNE

2.4. LEXEMELE 'RIGHT' ȘI 'PITY'

CONCLUZII

CAPITOLUL 3. CULTURA POPULARĂ ȘI TRADIȚIA ÎN TRADUCERE

3.1. RURAL VS. URBAN

3.2. INDUSTRIE CULTURALĂ VS. CULTURĂ AUTENTICĂ

3.3. SPECIFICITATE CULTURALĂ REFLECTATĂ ÎN BASMUL ROMÂNESC

3.3.1. Mitul - o formă de comunicare

3.3.2. Limbaj popular in *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* de Petre Ispirescu

3.3.3. Limbaj popular în *Călin Nebunul* de Mihai Eminescu

3.3.4. Basmul englezesc în traducere

3.4. STRATEGII ȘI OBSTACOLE ÎN TRADUCEREA EXPRESIILOR IDIOMATICE

3.4.1. Traducerea idiomurilor

3.4.2. Traducerea proverbelor

3.5. MODELE CULTURALE ÎN TRADUCERE

3.5.1. Stratificarea culturii în concepția lui Trompenaars

3.5.2. Triada culturală după Hall

3.5.3. Modelul cultural după Hofstede

3.5.4. Acte canonice de ritual în traducere

3.5.5. Ritualuri culturale

3.6. CONTEXTUL SITUAȚIONAL ȘI CONTEXTUL CULTURAL

CONCLUZII

CAPITOLUL 4. CULTURĂ MICĂ ȘI LIMBAJ POPULAR ÎN TRADUCERE

4.1. CULTURĂ MICĂ ȘI LIMBAJ POPULAR

4.1.1. Cultură mică vs. cultură mare

4.1.2. Limbaj și comunități lingvistice

4.1.3. Limbaj popular

4.1.4. Limbaj popular – dialect

4.2. LIMBAJ POPULAR ÎN TRADUCERE

- 4.2.1. Dialect cu caracter temporal și limbaj popular în opera lui Ion Creangă
- 4.2.2. Limbaj popular în opera lui Marin Preda
- 4.2.3. Registrul regional în traducere

CONCLUZII

CAPITOLUL 5. IDENTITATE CULTURALĂ PESTE HOTARE

5.1. CULTURĂ ȘI IDENTITATE

- 5.1.1. Limbă și identitate culturală
- 5.1.2. Identitate vs. alteritate
- 5.1.3. Tradiție și aculturație
- 5.1.4. Limba națională

5.2. IDENTITATE CULTURALĂ ÎN TRADUCERE

5.3. GLOBALIZARE ȘI TRADUCERE

- 5.3.1. Uniformitate teritorială vs. localizare
- 5.3.2. Limba engleză în epoca globalizării
- 5.3.3. Limba engleză și răspândirea ei globală

CONCLUZII

CONCLUZII GENERALE

CONTRIBUȚII PERSONALE

GLOSAR

ANEXA 1: Ritualuri în traducere

ANEXA 2: Limbaj popular în traducere

BIBLIOGRAFIE

I. Introducere

Unii lingviști și teoreticieni ai traducerii susțin ideea că traducerea se axează doar pe aspecte lingvistice, nu și pe cele culturale. Considerăm că traducătorii trebuie să acorde atenție aspectelelor lingvistice deoarece traducerea este un act de transferare a textului dintr-o limbă în alta dar, în același timp, să fie conștienți de importanța dimensiunii culturale a contextului. Un argument de bază este faptul că separarea limbii de cultură ar însemna izolarea limbii de istoria, tradiția, valorile și specificul cultural al unui popor.

Limba este parte integrantă a culturii iar unii lingviști afirmă că ea este un fapt de cultură. Scriitorul este un mesager al unui anume context și timp istoric, așa cum traducătorul este un mesager al unui alt context și timp istoric. Pe de altă parte, traducerea este un process care vizează limba, dar și cultura, deoarece sunt entități inseparabile.

Considerăm că traducătorul trebuie să cunoască limba și cultura textului-sursă, precum și limba și cultura textului-țintă. Cu alte cuvinte, el trebuie să aibă competență lingvistică și culturală. Procesul de traducere este descris ca fiind un proces dificil deoarece presupune depășirea unor praguri care par (uneori chiar sunt) insurmontabile.

Această teză își propune să deschidă un canal de comunicare între culturi prin intermedierea traducerii. Încercăm să oferim o

nouă perspectivă asupra comunicării între două limbi și culturi diferite, adică printr-un filtru cultural, pe care îl considerăm cel mai puternic canal de comunicare. De asemenea, teza își propune să ofere vorbitorilor de limbă engleză din toată lumea posibilitatea de a cunoaște (mai) bine cultura română deoarece ea nu poate fi înțeleasă din cauza absenței realităților culturale din limba țintă, respectiv limba engleză. Din acest motiv, problematica (in)traductibilității capătă o importanță deosebită în abordarea acestui subiect.

Noțiunea de ‘traductibilitate’ a devenit vitală pentru umanitate, în general, și pentru studiile culturale, în special. Contactul inevitabil dintre culturi a impus necesitatea înțelegerii între popoare, între indivizi aparținând unor comunități lingvistice și culturale, prin mijlocirea traducerii.

Nu este mai puțin adevărat că lingviștii, filozofii, și criticii literari au ca obiectiv important identificarea, analizarea și depășirea diferențelor care separă limbile și culturile în actul traducerii. Cu alte cuvinte, traducătorii și traductologii devin mai conștienți de faptul că există diferențe culturale în traducere și încearcă să le identifice și să le rezolve sugerând o varietate de tehnici și metode.

Paralela dintre intraductibilitatea lingvistică și cea culturală este importantă pentru această cercetare deoarece prin ea se definește rolul traducătorului, acela de a reda sensul unui cuvânt, concept,

structură sau expresie în limba receptoare folosind cel mai potrivit echivalent.

Pe parcursul acestui drum spre cunoaștere, am încercat să înțelegem termenii folosiți în descrierea traducerii și am ajuns la concluzia că traducerea este, într-adevăr, o artă, o știință, dar presupune și măiestrie, pe lângă competența bilingvistică și biculturală. De asemenea, traducerea este una dintre cele mai puternice mijloace de negociere între participanții la actul de comunicare.

Traducerea mai poate fi definită ca un act de comunicare interculturală, sau mai mult, ca un act comunicativ intercultural de transformare, deoarece prin ea se săvârșește acțiunea de convertire a informațiilor, a sentimentelor, a valorilor sau a ideologiilor de la o limbă la alta.

Este un fapt bine cunoscut că limbile sunt diferite, iar traducerile între două culturi sau manifestări culturale (ex. romanul) vor fi, de asemenea, diferite. Atât traducerea perfectă, cât și traducătorul perfect rămân două idealuri greu de atins.

Pe tot parcursul cercetării am simțit povara de pe umerii unui traducător, aceea de a recunoaște că există atât diferențe culturale cât și specificitate culturală care trebuie luate în considerare pentru a realiza o traducere bună.

Creatorul unei opere și beneficiarul creației sunt astfel situați între două culturi diferite, fiecare având propriile tradiții și obiceiuri. În acest proces, traducătorul organizează și rezolvă

confruntările dintre normele și convențiile lingvistice, literare și culturale. Efortul traducătorului constă în a analiza, a selecta, a lua deciziile potrivite și a rezolva incompatibilitățile dintre cele două culturi.

Considerăm că este necesară explorarea culturii țintă pentru a identifica ‘echivalentul’ unui cuvânt din cultura sursă, sau, dacă nu există echivalent, pentru a reda sensul exact folosind alte mijloace lexicale. Credem în capacitatea traducătorului de a alege sinonime sau perechi armonioase în cultura țintă, prin urmare de a alege dintr-o gamă largă de posibilități o soluție corectă.

Teza se axează pe comunicarea interculturală, în general, și pe cultura română, în special. Principala concluzie la care am ajuns este că intraductibilitatea ar putea fi cel mai bine definită ca imposibilitatea de a reda și a transmite cititorilor-țintă (ex. cititorilor-englezi) toate sensurile pe care un cuvânt românesc le sugerează cititorilor români și nu ca o imposibilitate a lexicalizării conceptelor din limba sursă, în cazul nostru limba română.

Din această perspectivă, încercăm să demonstrăm că elementele culturale specifice limbii și culturii sursă, respectiv limbii române, reprezintă o piatră de încercare pentru un traducător și pot da naștere la multe controverse și ezitări în actul traducerii. Cu alte cuvinte, toate elementele culturale specifice limbii și culturii române pot fi redată în limba engleză folosind diferite metode și strategii care atrag după sine atât limitări sau pierderi semantice cât și câștiguri semantice în procesul traducerii. Limitările culturale ale

fiecărei limbi primitoare care se manifestă la nivel textual constituie o provocare pentru traducător și, totodată, îl determină să aleagă dintre o varietate de metode și strategii de traducere sau să inventeze altele noi.

Obiectivul principal este de a pune în lumină rolul culturii în traducere. Pentru realizarea acestui obiectiv, am încercat să demonstrăm că traducerea presupune comunicarea în textul țintă a sensurilor și a structurilor logice și emoționale ale textului sursă în așa fel încât textul țintă să genereze același efect pe care textul original îl are asupra cititorului.

Deși sună utopic, considerăm că există un principiu vital care trebuie luat în considerare, acela că traducerea ca act de comunicare interculturală implică înțelegerea altor feluri de a trăi, a gândi și a simți. Momente istorice, stiluri literare și ideologii variate, într-un cuvânt, discursuri și spații culturale distincte, se reflectă în modul de expresie și în universul conceptual al fiecărui individ.

În cele ce urmează vom realiza o prezentare succintă a temei propuse și a principalelor rezultate ale cercetării în acest areal.

II. Principalele obiective ale tezei de cercetare

La baza cercetării au stat următoarele obiective:

- Verificarea validității și aplicabilității principiilor și strategiilor de traducere în comunicarea interculturală
- Identificarea strategiilor de traducere a elementelor culturale
- Identificarea soluțiilor pentru rezolvarea cazurilor de intraductibilitate
- Descoperirea asemănărilor și deosebirilor între o serie de elemente culturale românești și englezești
- Descoperirea modelelor culturale corelative din cultura țintă și identificarea acelor care se distanțează semnificativ de cultura țintă
- Exemplificarea cazurilor de non-echivalență prin o varietate de texte analizate

III. Rezumatul tezei de doctorat

Limba este principalul mijloc de comunicare între oameni și un constituent al comportamentului uman. De regulă, comportamentul membrilor fiecărei culturi reflectă valorile acestora. Limba, mijloc de comunicare între membrii unei comunități lingvistice, este expresia vie a unei realități culturale. Este un fapt recunoscut că actul de comunicare nu se rezumă doar la o transmitere a unui mesaj și la un schimb de informații între emițător și receptor. El mai poate fi definit ca un fenomen social.

Dihotomia limbă/vorbire este și în prezent dezbătută de către lingviști. Vorbirea este totodată o activitate socială care reflectă intențiile persoanelor angajate într-o conversație. Din punctul de vedere al lui Bonvillain (2003), normele de interacțiune sunt proprii culturii respective și transmit mesaje culturale care sunt în armonie cu următorii factori: cadrul sau mediul înconjurător, participanții la conversație, subiectele supuse discuției, scopurile și intențiile vorbitorilor.

Comunicarea implică competența sau capacitatea vorbitorului de a realiza fraze corecte grammatice, sau de a le interpreta, dar și competențe din partea receptorului, care trebuie să aibă capacitatea de a înțelege mesajul.

Chomsky (1965) substituie dihotomia *limbă/vorbire* cu dihotomia *competență/performanță lingvistică*.

În privința competenței, Vilceanu (2008) afirmă că aceasta poate fi egalată cu *savoir vivre* (*savoir dire* + *savoir faire*) și împărtășită de către membrii unei comunități lingvistice. În actul comunicării, vorbitorii acționează în concordanță cu anumite norme culturale.

Competența este esențială și în comunicarea interculturală. *Competența comunicativă interculturală* este, în opinia traductologilor Chen and Starosta (1996), capacitatea de a negocia sensuri culturale. Am putea spune că ea nu este cu totul străină de negoț deoarece traducătorul negociază cuvinte, sentimente, nevoi și atitudini.

Emițătorul și receptorul pot comunica prin limbă, adică printr-un sistem de semne care este la antipod cu cel non-verbal. Cu alte cuvinte, mesajul poate fi transmis prin actul comunicativ și prin comunicarea non-verbală.

Spre deosebire de comunicarea lingvistică, care este, în accepțiunea traductologilor Sperber și Wilson (1986), cea mai puternică formă de comunicare explicită, comunicarea non-verbală este implicită.

În situațiile în care un act non-verbal este familiar în formă, receptorul mesajului îl decodează instinctiv conform normelor sale culturale.

În procesul de comunicare, prezumția că o persoană o cunoaște pe cealaltă duce la o confuzie care se manifestă pe toate planurile și poate fi definită ca un act imoral în comunicarea interculturală.

În prezent, traducerea este considerată un mijloc esențial în depășirea barierelor impuse de limbaj, iar traducătorul este considerat un transmițător al unui mesaj dincolo de hotarele unei culturi, sau un vestitor care aduce la cunoștință intențiile sale către marea masă de auditori și care încearcă să se facă, în același timp, înțeles. Astfel, un text din limba sursă nu reprezintă un discurs static, ci este o expresie a intenției autorului care va fi interpretată de traducător.

Teoreticienii ai traducerii care au aparținut unor epoci diferite (ex. Nida 1976, Katan 2004) consideră că traducerea ar trebui privită ca o expresie a comunicării. De-a lungul anilor, au existat polemici în ceea ce privește modul de îmbunătățire a comunicării interculturale. Newmark (1995) a ajuns la concluzia că traducerea, cea mai economică metodă de comunicare interculturală, mediază culturile.

În plus, datorită faptului că există atât diferențe lingvistice cât și culturale între cele două popoare care vin în contact, există concepte ale căror sensuri nu se păstrează sau se alterează.

Nida (1964) dă o altă direcție comunicării interculturale și anume aceea că se poate realiza o comunicare între popoare încununată de succes datorită similitudinii proceselor de gândire, experiențelor culturale și capacității de adaptare la modelul comportamental al altora.

Traducerea este, cum am menționat și mai înainte, un act de comunicare care se realizează între participanții la două contexte

culturale și sociale diferite. Considerăm că ea este, de fapt, un act de comunicare și un process care poate fi definit ca o surmontare a spațiului lacunar dintre culturi. La antipod se află opinia traductologilor Hewson și Martin (1991), și anume aceea că traducerea poate fi definită ca o explorare a unui spațiu lacunar greu de depășit și ca o tensiune existentă între cele două culturi care variază în funcție de timp și de motivațiile socio-economice.

Acest spațiu lacunar există, după unii traductologi precum Ulrych (1992), datorită faptului că vorbitorii limbii țintă nu pot conceptualiza realitatea la fel ca vorbitorii limbii sursă.

Cercetările recente au subliniat ideea că exactitatea traducerii rezidă în cunoașterea modului de comunicare în cele două limbi distincte, iar funcția traducerii este de a concilia diferențele sau de a atenua divergențele impuse atât de limbă cât și de cultură.

Privite din perspectiva teoriei relevanței (Sperber și Wilson 1986, Gutt 1991), traducerea și comunicarea au două puncte comune, și anume, actul decizional și procesul evaluativ. În opinia lui Gutt, actul decizional, care este rezultatul unui proces de negociere a sensurilor cuvintelor, atrage după sine relații de tip cauză-efect (orice acțiune, sau, în cazul nostru, act decizional, stârnește o reacție sau are un efect asupra cititorilor). De fapt, această corelație se manifestă în toată creația. În această privință, Balch (2006) afirmă că niciun efect nu poate exista fără o cauză care să-l genereze, iar o cauză nu poate exista fără un efect care să rezulte din ea.

Teoria relevanței servește scopului tezei noastre deoarece abordează traducerea ca pe o formă de comunicare.

Deciziile pe care traducătorul trebuie să le ia sunt, după cum spune Gutt (2000), dictate de intuițiile cu privire la ceea ce este relevant receptorilor deoarece el nu are acces direct la mediul lor cognitiv și, am mai adăuga, la cel emoțional. Aceste cuvinte ne poartă cu gândul la teoria relevanței, emisă de Sperber and Wilson (1986), care funcționează pe principiul că receptorul ar trebui să obțină cel mai înalt efect cognitiv cu minimum de efort. Tot ei consideră că orice act verbal implică nu numai o dimensiune de codare-decodare, ci și una de ostensie-inferență. Caracterul ostensiv al actului de comunicare lingvistică se manifestă prin punerea în evidență a unei anumite intenții a emițătorului.

În general, receptorii nu sunt familiarizați cu mediul cultural sau, mai bine zis, cu realitatea culturală a textelor din limba sursă. În această privință, traducătorii consideră că este necesară folosirea parafrazelor sau a unor clarificări de sens pentru ca mesajul să fie transmis corect. Astfel, calitatea textelor traduse în cultura țintă este îndoielnică. În acest sens, Dimitriu (2001: 15) menționează că “aspectele legate de calitatea traducerilor din cultura-țintă au rămas, până astăzi, un punct delicat în discursurile traductologilor, în special atunci când apar texte a căror stângăcie nu poate fi justificată de criterii ideologice, ci își găsește explicația numai în lipsa de profesionalism a traducătorilor”.

Se impune, în cele ce urmează, să expunem mai clar rolurile traducătorului. Pe lângă faptul că el ar trebui să înlăture tentația de a veni în întâmpinarea așteptărilor cititorului cu privire la text, mai trebuie menționat că el este frământat mereu de întrebări precum: ce sens și ce emoție ar trebui să perceapă cititorul când lecturează un text?

În plus, el nu are în vedere un simplu transfer lingvistic, ci trebuie să ia decizii și să cântărească toate variantele pentru a ajunge, în final, la alegerea celui mai bun echivalent. Cu alte cuvinte, el analizează, interpretează și compară textul sursă cu textul țintă în scopul obținerii unei echivalențe între ele. Cu cât textul sursă este mai dificil de tradus, cu atât mai grea va fi sarcina traducătorului de a face aceste alegeri.

Putem spune că există o tensiune continuă între text și cuvânt. Din punctul de vedere al traducătorului, o traducere este completă numai dacă este transmisă valoarea comunicativă și elementele culturale ale textului sursă sunt înlocuite cu cele mai accesibile cuvinte și expresii din textul țintă.

Știut este că elementele pe care traducătorul ar trebui să le ia în considerare în analiza unui text sunt: înțelegerea sensului cuvintelor din textul sursă, intenția textului sursă care poate fi interpretată ca atitudinea autorului textului sursă față de subiect, stabilirea stilului textului, autoritatea textului, gradul de formalitate lingvistică, gradarea tonului emoțional, identificarea sensurilor conotative și

denotative și, așa cum spune Newmark (1988), o ultimă evaluare a textului.

Trebuie menționat faptul că traducătorul este înainte de toate un semasiolog. După Neubert (1985), el trebuie să fie un semasiolog al textului, nu al cuvintelor, structurilor și frazelor. Cu alte cuvinte, el trebuie să înțeleagă și să transmită sensul întregului text.

În ceea ce privește analiza textuală, Fairclough (1995) face mențiunea că ea oferă o privire pătrunzătoare în conținutul unui text, dar elementele absente din text sunt la fel de importante ca cele evidente sau menționate. Am putea face o comparație între comunicarea non-verbală și aceste elemente lacunare pentru că amândouă sunt purtătoare de sens.

În realizarea unei analize textuale, traducătorul, după cum afirmă Boylan (1993) și Malmjoer (1993), trebuie să fie atât un observator agil cât și un cititor cu spirit analitic. Analiza textuală poate fi descrisă ca o metodă pedagogică deoarece ea este utilă în diagnosticarea și explicarea unor probleme la nivelul textului.

Unii traducători evidențiază faptul că textul reprezintă intenția rostită a autorului care este receptată de traducător și retransmisă în altă cultură. Din această afirmație reiese faptul că este important pentru traducător să poată transcende structurii formale a textului sursă.

În general, studiile culturale pot fi privite din două unghiuri: ele se referă, pe de o parte, la dinamica și cercetarea textului și, pe de altă parte, la crearea textelor în legătură cu alte texte.

Ultima, care poate fi numită și intertextualitate, este un standard de textualitate și o condiție necesară în interpretarea textelor.

Lingviști precum Bakhtin (1981) și Beaugrande (1980) privesc intertextualitatea ca pe un proces în care elementele textuale transmit un sens numai în legătură cu alte texte. Johnson et al. (2004) percep acest termen ca pe un dialog între texte.

La antipod se evidențiază poziția lui Derrida (1982) care consideră că intertextualitatea face aluzie la noțiunile de ‘prezență’ și ‘absență’. Cu alte cuvinte, interpretarea unui text este condiționată de relația lui cu alte texte. După Trosborg (2010), atât intertextualitatea cât și contextul cultural nu rezidă în text ci în afara lui. În consecință, sensul este dependent de cunoașterea altui text, în primul caz, și de cunoașterea unei anume culturi, în cel de-al doilea caz.

Este indiscutabil că virtutea comunicării textuale se relevă în măsura în care un text îndeplinește o parte sau chiar toate standardele de textualitate: coeziunea, coerența, intenționalitatea, intertextualitatea, situaționalitatea, acceptabilitatea și informativitatea.

Revenind la ceea ce am menționat mai sus, intenționalitatea, una dintre cele șapte norme ale traductibilității enumerate de Beaugrande și Dressler, este esențială deoarece înțelegerea intenției autorului ajută la menținerea unei ‘impresii’ echivalente, cum spune Jeanrenaud (2006), atât în textul sursă cât și în textul țintă. Ca și Gardiner (1921), credem că sensul unei fraze este ceea ce

emițătorul intenționează să fie înțeles de către receptor. În consecință, sensul este un act, adică o situație intențională.

În ceea ce privește traducerea, Ulrych (1992) ajunge la concluzia că sarcina traducătorului este aceea de a înțelege forța ilocuționară a frazei care o însoțește și de a găsi o modalitate de a o transmite într-un mod adecvat în textul țintă. Cu alte cuvinte, echivalența în traducere poate fi asociată nu numai cu sensul conceptual al conținutului unui text, ci și cu forța sa ilocuționară, adică cu ceea ce autorul intenționează să transmită. Astfel, echivalența este o noțiune relativă.

Traducătorul, sau mediatorul intercultural, are rolul nu numai de a comunica dar și de a interpreta intențiile, expresiile, percepțiile și așteptările fiecărui grup cultural. Traducătorul este o punte de legătură între două realități culturale. El este chemat să stabilească comunicarea dintre ele iar acest lucru este posibil numai dacă el participă, după cum susține Taft (1981), la ambele culturi. Cu alte cuvinte, el are competență bilinguală și biculturală.

Cu alte cuvinte, ochii săi nu vor mai fi centrați doar asupra textului și a limbii. Spre deosebire de lingvistul care percepe traducerea ca pe un simplu transfer de termeni lingvistici, specialistul în studii culturale consideră traducerea un act de transcendere a nivelului lingvistic. Bassnett și Lefevere (1998) descriu lingvistul ca pe un explorator întrepid care refuză să vadă arborii dintr-o regiune nou descoperită până când este sigur că a luat contact cu toate plantele care cresc acolo.

Traducătorul încearcă să stabilească o relație de comunicare și să medieze între cele două culturi. Cu alte cuvinte, el trebuie să fie flexibil și tolerant. Unii traducători și traductologi precum Katan (2004) consideră că traducătorii trebuie să devină agenți vizibili în stabilirea comunicării între oameni. Considerăm că ei trebuie să fie conștienți că există diferențe între culturi și să înțeleagă prin filtrul toleranței și al sufletului cultura receptoare.

Actele înfăptuite de traducător vor da roade numai dacă el va lua în considerare principiul lui Katan (2004), și anume acela că o cultură nu are o ierarhie inerentă de valori mai bună decât cealaltă. Așadar, conform ierarhiei lui Dilts, nivelul convingerilor este perceput de mediator ca o credință în relativitatea valorilor, relativitatea culturilor și în normele contextuale de traducere. La scara identității, mediatorul va fi capabil să se identifice cu amândouă culturile care intră în procesul comunicării. În consecință, misiunea mediatorului intercultural este sporirea armoniei și a înțelegerii reciproce între oameni și culturi.

Cu privire la medierea dintre culturi, suntem de accord cu opinia lui Valdes (1986) că traducătorii ar trebui să încerce să construiască o punte de legătură între cele două culturi, adică să concilieze diferențele și conflictele dintre ele. Pe de altă parte, teoria lui Kramersch (1993) care privește educația interculturală se sprijină pe aserțiunea că ar trebui să căutăm o înțelegere mai profundă a limitelor decât să încercăm să stabilim o legătură între ele.

Așa cum am menționat mai sus, spre deosebire de transferul lingvistic, transferul cultural se rezumă la ideea că funcția comunicativă trebuie să prevaleze interesului în detaliile din textul sursă. Privit în această lumină, textul este un act de comunicare în care textul și contextul cultural sunt inseparabile.

Spre deosebire de perioada în care lingviștii considerau transferul lingvistic cel mai relevant, Nabokov (1955), Vinay and Darbelnet (1958/1995), Jakobson (1959), Nida (1974), Lefevre (1982), Frawley (1984), Lewis (1985), Berman (1985), Blum-Kulka (1986), Vermeer (1989) și alții conștientizează existența diferențelor culturale în traducere și încearcă să le identifice și să le resolve sugerând o varietate de tehnici și strategii precum împrumutul, transpunerea, modularea, echivalența, adaptarea etc. tratate în capitolul al doilea.

Pentru a traduce elementele culturale, care sunt obiectivul principal al acestei teze de doctorat, adaptarea pare să fie cea mai potrivită strategie folosită de traducător.

În situațiile în care nu există un echivalent în limba și cultura țintă, traducătorul redă sensul folosind alte mijloace lexicale sau alegând între traducerea literală și traducerea liberă. Ca metodologie de lucru în traducerea elementelor culturale am folosit parafraze explicative sau, mai rar, atunci când contextul ne permitea, am păstrat termenul original și i-am explicat sensul printr-o notă de subsol. Am preferat schimbarea de cod deoarece

contextul permitea și considerăm că am transmis mai bine realitatea culturală prin intermediul acestei strategii.

Consultarea consecventă a dicționarelor limbii române (în special D. E. X.) a fost obligatorie pentru tipul de cercetare propus.

Am selectat câteva cuvinte de sorginte românească precum *căsoaie* (*a spare room*), *piuă* (*mortar*), *fuse* (*spindles*), *obroc* (*bushel*), *furcă* (*distaff*), *a se lăsa puțin* (*lie down for a bit*), *a-i trece ciolan prin ciolan* (*the bones are aching*) și respectiv echivalentul lor din paranteză propus de Ana Cartianu and R.C. Johnston în traducerea Amintirilor din copilărie.

Substantivele ‘echivalente’ cuvintelor românești *piuă*, *fuse*, *obroc*, *furcă* sunt pure aproximări și greu de tradus pentru că ele desemnează realități care nu sunt specifice culturii engleze. Echivalentul cuvântului *căsoaie* → *a spare room* este neutru din punct de vedere stilistic și nu transmite sensul cuvântului sursă în totalitate.

Același lucru îl putem spune și despre expresiile idiomatice *a se lăsa puțin* (*a se odihni puțin*, *a trage un pui de somn*) și *a-i trece ciolan prin ciolan* (*a-i trece os prin os*). Atât versiunea traducătorilor Ana Cartianu and R.C. Johnston (*I shall lie down for a bit for my very bones are aching*) cât și traducerea noastră (*I'll take a nap, for I'm fagged out*) pare lipsită de expresivitatea stilistică și ‘culoarea’ originalului deoarece structura englezească nu are capacitatea de a transmite mesajul în totalitate. După cum am mai menționat, acești termeni echivalenți nu redau sensul

cuvintelor românești deoarece nu există o realitate asemănătoare în cultura engleză. Astfel, traducătorul trebuie să echivaleze această realitate cu ceea ce este specific culturii limbii țintă.

Un alt exemplu semnificativ pentru cercetarea noastră îl constituie cuvântul **opincă**. Preferăm varianta lui Levițchi *peasant sandals* deoarece redă sensul cuvântului din limba sursă și este mai scurtă decât perifraza oferită de Ana Cartianu și R. C. Johnston *a good old-fashioned wrap-around boot*. În D. E. X. (1998: 722), cuvântul **opinca** are sensul de „încălțăminte țărănească făcută dintr-o bucată dreptunghiulară de piele sau de cauciuc, strânsă pe laba piciorului cu ajutorul nojițelor”. O altă variantă pe care o sugerăm este să păstrăm cuvântul din original și să-i explicăm sensul prin perifraza *old-fashioned wrap-around boot, peasant sandals* (traducerea noastră).

Cuvântul **opinca** este de asemenea folosit în numeroase expresii idiomatice românești ca **a pune cuiva (a-i da cu) opinca în obraz** → *to play the merchand with somebody; to cheat/to dupe/to gull/to swindle; to trick somebody; to take somebody in*; **c-un pantof și c-o opincă** → *to take somebody unawares/by surprise; to catch somebody unprepared*; **a umbla cu opinci de fier** → *to search high and low*; **pe unde și-a spart dracul opincile** → *at the back of beyond; at the ends of the earth; at the world's end; at the bottom of the sea*; **a călca (pe cineva) pe opinci** → *to cut somebody to the quick/to hurt/to sting*; **de la vlădică până la opincă** → *old and young (alike)*.

În cazul cuvântului *mămăligă*, am preferat să păstrăm termenul și să atenuăm discrepanța dintre culturi explicându-l într-o notă de subsol. În această situație, există dezavantajul ca prin retroversiune, termenul original să nu mai poată purta acea încărcătură tradițională. În alte cazuri, am preferat să împrumutăm un cuvânt din limba italiană *polenta* deoarece le este mai familiar nativilor englezi.

Dat fiind faptul că poporul român este creștin-ortodox, am analizat și tradus cuvinte și sintagme care fac referire la tradiția creștină. Pentru a preciza sensul teologic, am consultat dicționare de specialitate.

În opinia noastră, tradiția creștină nu putea fi mai bine surprinsă decât de autorul *Amintirilor din copilărie*. Am selectat câțiva termeni pe care i-am considerat cei mai relevanți. Pentru cuvântul *colaci*, Ana Cartianu and R.C. Johnston oferă echivalentul *cakes*.

În dicționarul său de termeni religioși și credințe populare, Stoian (1994: 77) descrie acest cuvânt ca pe „un fel de pâine, de obicei rotundă ca o cunună și uneori împletit din două sau mai multe suluri de cocă, făcut nu pentru mâncarea zilnică obișnuită, ci pentru împărțit altora la anumite solemnități religioase”.

Din punctul de vedere al lui Levițchi (1994: 202), sensul acestui cuvânt poate fi redat cel mai bine prin perifriza *kind of fancy bread, knot-shaped bread*. Aceasta pare să fie cea mai bună opțiune deoarece surprinde realitatea tradițiilor românești. Opțiunea noastră este *round-shaped bread decorated with strips of twisted*

dough used for funerals sau, în alte contexte, am putea crea o nouă sintagmă precum *special cakes* or *religious cakes* (traducerea noastră).

Sintagma folosită în interiorul comunităților religioase ***a face priveghere*** (***a priveghea***) constituie un alt exemplu relevant. Versiunea traducătorilor Ana Cartianu and R.C. Johnston *to set to work upon all-night vigils* exprimă realitatea culturală dar putem percepe și un ton ironic în traducere.

Dicționarele bilingve oferă următoarele echivalente: *to watch at the beside of; to sit up with; to watch; to wake (a dead body)*. Conform Dicționarului explicativ al limbii române (D. E. X. 1998: 852), substantivul ***priveghere*** se referă la „serviciu religios care se oficiază noaptea sau seara, în ajunul unei sărbători, într-o mănăstire sau o biserică”. Considerăm că sensul sintagmei ***a face priveghere*** poate fi redat prin *to stay near the dead person recalling good memories* (traducerea noastră) iar substantivul ***priveghere*** poate fi tradus prin sintagma *religious service* (traducerea noastră).

O altă sintagmă care denotă specificul tradiției creștine românești este ***a da de pomană***. Dicționarele bilingve îl oferă ca echivalent pe *to give alms*, iar echivalentul expresiei ***a-și face pomană cu cineva*** este *to take pity on/upon somebody*. Varianta traducătorilor Ana Cartianu and R.C. Johnston *bestow alms in memory of somebody* surprinde mai exact realitatea culturii române. Considerăm că sensul sintagmei ***a da de pomană*** poate fi redat în limba engleză prin *to give something to somebody in*

memory of a person dar am prefera varianta *to give away* (traducerea noastră).

Expresia idiomatică ***a-și purta crucea***¹ a fost o altă piatră de încercare deoarece dicționarele bilingve nu redau realitatea acestei expresii: *to bear one's cross*. Din acest motiv, am ales versiunea *to suffer and endure without complaining* (traducerea noastră). Cuvântul „cruce” mai apare și în alte expresii idiomatice: ***a fi cu crucea-n sân***² → *to be pious/devouted/religious*; ***a-și face cruce***³ → *to cross oneself, to make the sign of the cross*; ***(Soarele) e cruce amiază***⁴ → *in broad daylight, in the full light of the day*; ***a i se face (cuiva) calea cruce cu cineva***⁵ → *to cross/traverse each other, to intersect*; ***a da cu crucea peste cineva***⁶ → *to meet smb. unexpectedly, to run into smb.*

În cultura română, actul însemnării cu Sfânta Cruce reprezintă atât o mărturisire a credinței cât și un ritual. Crucea mai reprezintă misterul credinței creștine (suferința și răstignirea lui Iisus Hristos) dar, în același timp, ea este și simbolul identității de creștin.

Cuvintele ***hram*** și ***praznic*** sunt la fel de relevante pentru cercetarea noastră. ***Hram*** este un termen religios și poate fi descris

¹ a îndura o suferință mare

² a fi (sau a se preface) evlavios

³ a executa simbolul crucii; a se minuna, a se mira tare

⁴ în crucea amiezii, soarele e (în) cruci, (în) cruce amiază, (e) la amiază, (ne aflăm) la ora 12 din zi

⁵ a-i ieși cuiva cineva în cale, a se încrucișa drumurile mai multor persoane

⁶ a întâlni pe cineva din întâmplare, pe neașteptate

ca “serbarea patronului unei biserici creștine, cu oficierea serviciului divin; *p. ext.* serbare popular de ziua patronului bisericii respective” (Stoian 1994: 153).

Versiunea traducătorilor Ana Cartianu and R.C. Johnston *patronal festival* pare să fie mai aproape de sensul real al cuvântului. Considerăm că sensul cuvântului *hram* poate fi redat în limba engleză și prin *religious festival* (traducerea noastră).

Sensul cuvântului *praznic* este „zi de sărbătoare religioasă; celebrare a unui eveniment religios sau o comemorare a unui sfânt” (Stoian 1994: 266). Suntem de accord cu *feasting* care reprezintă varianta traducătorilor Ana Cartianu și R. C. Johnston. Considerăm că sensul cuvântului *praznic* poate fi explicat în limba engleză prin sintagma *religious feasting* (traducerea noastră).

Alt exemplu pe care l-am considerat relevant este cuvântul *colivă*. După Stoian (1994: 77), cuvântul „colivă” înseamnă „grâu fiert amestecat cu zahăr sau miere și cu nuci pisate, ornate de obicei cu zahar pudră și bomboane, care se împarte la înmormântări sau la parastase după ce este slujită de preot”.

Varianta lui Levițchi (1994: 203) pentru *colivă* este *boiled wheat (with honey and nuts) distributed at funerals in memory of the deceased*. Dicționarele bilingve nu surprind realitatea și esența acestui cuvânt, ci echivalentul furnizat de ele este mai mult o aproximare (ex. *funeral wheat porridge*). Ana Cartianu și R. C. Johnston redau sensul cuvântului *colivă* prin perifraza *corn-meal cake* care se pare că nu acoperă toată aria sa semantică. O altă

variantă ar putea fi să păstrăm termenul din limba română și să-i explicăm sensul prin perifraza *dish of boiled wheat, honey and walnuts that Romanians make for funerals and shared among the mourners* (traducerea noastră) care ar putea fi introdusă într-o notă de subsol.

În introducere am definit intraductibilitatea ca imposibilitatea unui cuvânt englezesc de a surprinde toate sensurile pe care un cuvânt românesc le sugerează unor cititori români. Văzut din acest unghi, cuvântul *colivă* nu poate să redea toate sensurile, dat fiind faptul că el mai cuprinde și unul teologic. În tradiția creștin-ortodoxă, *coliva* simbolizează trupul persoanei adormite întru Domnul sau Biserica lui Hristos, iar bobul de frâu din care este preparată simbolizează trupul lui Hristos.

Vom enumera mai jos alte elemente culturale specifice limbii române care au fost traduse cu ajutorul dicționarilor bilingve: *blid* (*vas din lut*) → *porringer, dish; a wooden or clay bowl* (traducerea noastră); *chiseliță* → *stewed plums; stewed fruit* (traducerea noastră); *fotă* → *embroidered peasant skirt; traditional motifs decorated skirt* (traducerea noastră) or *ie* → *embroidered (peasant) blouse; hand-stitched, traditional motifs blouse* (traducerea noastră).

Menționăm că nu suntem de accord cu echivalentul *embroidered peasant skirt* deoarece se poate confunda cu orice tip de fustă care nu arată ca o fotă. Astfel, considerăm că sensul cuvântului *fotă* poate fi redat cel mai bine prin *traditional motifs*

decorated skirt (traducerea noastră). Pe deasupra, echivalentul cuvântului *ie* → *embroidered (peasant) blouse* ni se pare lipsit de coloristica tradițională. De aceea preferăm versiunea *hand-stitched, traditional motifs blouse* (traducerea noastră).

Alte cuvinte care au necesitat mult efort în traducere au fost *hora* și *dor* datorită ancorării lor în realitatea locală. Considerăm că traducătorii Ana Cartianu și R.C. Johnston nu au reușit să transfere prin echivalentul *dance* încărcătura semantică a cuvântului din original și specificul pur românesc.

Am considerat că cel mai bun echivalent ar fi *folk dance* deoarece se integrează cel mai bine în contextul lingvistic. În dicționarele bilingve, acest cuvânt este tradus ca *reel, Romanian circle dance* sau pur și simplu este păstrat cuvântul din original. Specialiștii au demonstrat că aceste elemente culturale ar trebui să-și păstreze forma din limba sursă datorită forței lor sugestive. În unele cazuri, ele sunt păstrate ca cititorul să se familiarizeze cu ele.

În limba și cultura română, cuvântul *dor* s-a format din îmbinarea a două sentimente: suferință și dorință. Oricare ar fi echivalentul în limba țintă, nu ar putea să transmită emoția adevărată pe care acest cuvânt o încorporează. Dicționarele monolingve oferă o pleiadă de termeni echivalenți: *longing, long to see, yearning (for/after), hanker (after/for), melancholy, grief, sorrow, craving, desire, want, wish, urge, hunger, thirst, appetite, lust, ache (for), miss, pine (for)*.

Mihail Bogdan, traducătorul romanului *Adam și Eva* de Liviu Rebreanu, a redat sensul cuvântului **dor** printr-un echivalent aproximativ *yearning* iar expresia **a-i fi dor** a fost tradusă ca *yearning for*. Considerăm că *long to see* sau *long for* surprinde atât sensul cât și emoția acestei expresii.

Cuvântul **dor** apare destul de frecvent și în expresiile idiomatice *în dorul lelii (fără țintă hotărâtă, fără rost, la întâmplare)* → *half-heartedly*; *dor de ducă* → *wanderlust*; *ard de dor să-l vad* → *I long/burn to see him*; *a duce dorul după* → *to grieve/pine after*; *a-i fi dor de casă/țară* → *to be homesick*; *plin de dor după* → *longing to see/yearning after/hankering after*.

În cultura română, cuvântul **dor** mai exprimă și o emoție sacră. Spiritul acestui cuvânt este surprins cel mai bine în acatistele închinare sfinților: „Bucură-te, că și mie, de dorul tău, inima mi se frânge” (P. I. A. O. S. 2007: 159) → *Be happy for my heart weeps and longs to see you / Be light-hearted for my heart weeps and longs to see you* (traducerea noastră). Cuvântul **dor** mai este folosit și în contextele care fac referire la comuniunea cu Dumnezeu. Boca (2006) compară această comuniune cu o întoarcere acasă, adică în Împărăția Cerurilor⁷.

⁷ “[...] căci acesta-i focul azvârlit de Dumnezeu pe pământ: pârjolul dragostei, care aprinde lumea, arde puterile răului și strălucește cu lumină dumnezeiască pe smeriții săi următori, ce se întorc Acasă. Cu toate acestea, dorul lui Dumnezeu după cel mai mare păcătos este neasemănat mai mare decât dorul celui mai sfânt om după Dumnezeu” (Boca 2006: 36).

În discuția despre discrepanțele dintre două limbi și culturi diferite, precizăm că există diferențe între versiunea românească a unor romane precum *Moromeții*, capodopera lui Marin Preda, și traducerea în limba engleză a aceluiași roman *The Morometes* realizată de Nicolae Mișu. Traducerea romanului *Moromeții* a fost realizată în anul 1957 de Mișu. Prima ediție trebuie să fi inclus versurile care lipsesc în ediția din anul 1975. În ultimele două ediții (1975, 2000) există doar o povestire scurtă a versurilor la care ne referim.

MOROMETȚII

de Marin Preda

TS: Cântecul flăcăului acoperea întinderea și adâncimea nopții. Era al unei fete părăsite, cântat însă de un flăcău. *Spunea că odată era iarnă, dar el, băiatul, tot venea la ea, acum e soare și frumos și el nu mai vrea să vină...* Vocea urca în noapte și în amintire cu patimă clocotitoare.

THE MOROMETES

tradus de N. Mișu

TȚ: The youth's song swelled up unrestrained, flowing over the breadth and depth of the night: *Winter it was and always snowing And Gheorghîță never ceased coming. Summer it's now and it is fine But Gheorghîță hasn't come syne.* The song was coming nearer and nearer, ominously slow: *Love a girl and then forsake her You'll be punished by your Maker. Yours shall be a cuckoo's home,*

*Windlike you'll for ever roam,
Tramping through the dust and
foam.*

În afară de aceasta, traducătorul include următoarele versuri care nu sunt prezente în ediția din anul 1975.

*Take any ant, yes, take them all:
Big is their head, their body small;
E'en though under earth they creep,
Their given word they always keep;
But we beggarly Christian men
Forswear ourselves ever again.*

Considerăm că studiul și traducerea elementelor culturale sunt necesare deoarece ele pot valorifica expresivitatea limbii care va fi tradusă și, implicit, obiceiurile și tradițiile aceluia popor.

Tradițiile și obiceiurile unui popor, ca și totalitatea faptelor de cultură populară, transmise prin cuvânt și practici, sunt cuprinse sub umbrela termenului „folklor”. Cu alte cuvinte, cultura populară poate construi identitatea unui popor. De aceea în capitolul al treilea am analizat limbajul popular în traducere.

Basmul românesc, expresia vie a limbii populare, surprinde atât valorile morale și spirituale ale poporului român cât și comuniunea strânsă a omului cu natura. O trăsătură importantă a basmului românesc este calitatea umană a eroilor întruchipată în

eroi ca Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana și în creaturi fabuloase. Conform modelului cultural al lui Hofstede (1991), eroii reprezintă părți integrante ale mitului.

Elementele culturale specifice limbii române studiate în operele unor autori ca Ion Creangă, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Marin Preda, Garabet Ibrăileanu, Mircea Eliade și traduse de Lidia Vianu, Ana Cartianu și R.C. Johnston, Mihail Bogdan, Nicolae Mișu sau Andrei Bantaș și Magda Bantaș Morait creează dificultăți în traducere datorită faptului că tradițiile, obiceiurile și ritualurile poporului român nu sunt specifice culturii engleze. În consecință, traducătorii folosesc cuvinte și expresii foarte apropiate de sensul lor din original.

Văzută din această perspectivă, fenomenul de intraductibilitate se poate instala în mintea traducătorului. În ciuda faptului că vor fi întotdeauna experiențe unice și că sunt multe praguri de trecut pentru a reuși să le transfere dincolo de limitele culturale și lingvistice, traductologi și traducători ca Hatim and Munday (2006) consideră că traducerea este mereu posibilă iar spațiile lacunare dintre culturi pot fi surmontate. Susținem acest punct de vedere deoarece traducătorul ar trebui să încerce sentimentul de conciliere pentru a realiza o traducere satisfăcătoare.

Nu este mai puțin adevărat că datorită specificității cuvintelor și expresiilor românești, vor fi întotdeauna pierderi în traducere. Credem că nimic nu poate fi înlocuit fără să se observe deoarece nu există două concepte sau realități identice. Fenomenul de

„specificitate culturală” apare datorită discrepanței dintre două medii cognitive. Într-adevăr, limbajul popular atrage după sine acest fenomen, dar traducătorul folosește aproximări care-l vor face pe receptor să înțeleagă ritualurile și tradițiile românilor.

Basmul *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* scris de Petre Ispirescu și tradus de Ana Cartianu abundă în expresii populare. În ceea ce privește zicala ***de la soare te puteai uita, dar la dânsul ba***, traducătoarea a înfăptuit modificări în limba țintă pentru a o explica: *You could have looked into the sun, but the castle was even more blinding to the eyes.*

Considerăm că exemplele din anexa 2 sunt relevante pentru traducerea limbajului popular și evidențierea expresivității acestuia. În cazul hiperbolei ***de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier***, traducătoarea a modificat originalul în așa fel încât mesajul originalului să poată fi receptat de vorbitorii limbii primitoare: *In those days a flea would shoe one foot with ninety-nine iron weight of three pounds each.* Sensul cuvântului „oca”⁸ a fost transmis în limba țintă prin intermediul unui echivalent cultural “weight of three pounds” deoarece s-a adaptat mai bine contextului lingvistic. În dicționarele bilingve, cuvântul „oca” are ca echivalenți “weight of about 3 lbs (1260-1290 grams)” sau “capacity measure of 1288-1520 ml”.

⁸ În D. E. X. (1998: 709), sensul cuvântului „oca” este „veche unitate de măsură pentru capacități și greutate, egală cu circa un litru (sau un kilogram) și un sfert.”

**TINEREȚE FĂRĂ
BĂTRÂNEȚE ȘI VIAȚĂ FĂRĂ
DE MOARTE**
de Petre Ispirescu

TS1: „Se urcară în sus și văzură
palatal strălucind astfel, *de la
soare te puteai uita, dar la dânsul
ba.*

TS2: „A fost odată ca niciodată; că
de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de
când făcea ploșorul pere și răchita
micșunele; de când se băteau urșii
în coade; de când se luau de gât
lupii cu mieii de se sărutau
înfrățindu-se; *de când se potcovea
puricele la un picior cu nouăzeci
și nouă de oca de fier* și s-arunca
în slava cerului de ne aducea
povești;

**YOUTH EVERLASTING AND
LIFE WITHOUT END**
tradus de Ana Cartianu

TȚ1: “They shot up into the air and
they saw the castle shining in the
sunlight. *You could have looked
into the sun, but the castle was
even more blinding to the eyes.*

TȚ2: “It happened once upon a
time. For had it not happened, there
would be nothing to tell. It
happened in the days when poplar-
trees bore pears and willow-trees
flowered into violets; when bears
fought each other by colliding their
tails; and when wolves and lambs
embraced, kissing each other like
two brothers. *In those days a flea
would shoe one foot with ninety-
nine iron weight of three pounds
each* and soar up to the skies

În consecință, limbajul popular, o variantă a limbii, este expresia autenticității culturii române. Atât limbajul popular cât și cel vernacular, care este discutat în capitolul al patrulea, sunt forme opuse celui cultivat. Înțelegem prin limbaj „vernacular” acel limbaj propriu unei comunități indigene sau, mai bine zis, dialect.

Nu este mai puțin adevărat că o traducere bună comunică sensul și stilul textului original. Una dintre condițiile pe care o traducere trebuie să le îndeplinească pentru a fi calitativă, este aceea că rezultatul deciziilor traducătorului trebuie să se reflecte în produsul său. Conform criteriului acceptabilității, traducerea se adaptează limbii și culturii țintă. Cu alte cuvinte, traducătorul trebuie să fie conștient de efectele pe care deciziile sale le exercită asupra receptorului.

Limbajul vernacular folosit de Ion Creangă sau Marin Preda, își pierde spiritul autentic prin traducere. În realitate, sensurile redată cu aproximație sunt considerate pierderi semantice. Traducătorul transpune realitatea originalului prin operarea unor modificări în textul din limba țintă care au ca scop menținerea expresivității acestui tip de limbaj în limba țintă.

Tabelul de mai jos are ca scop evidențierea culorii limbajului vernacular vorbit în Bucovina și expresivității elementelor culturale prin compararea lor cu versiunea dicționarilor.

Acești termeni pot crea dificultăți în traducere deoarece sensul lor poate fi cel mai bine înțeles de vorbitorii regiunii respective.

LIMBAJ VERNACULAR ROMÂNESC	VERSIUNEA DICȚIONARELOR	VERSIUNEA PROPUSĂ
catrință	peasant woman's skirt	loom woven overlaid woollen skirt
poale	skirt	embroidered petticoat
colțuni (ciorapi de lână)	sock/stocking	hand knitted woollen socks
tulpan	muslin/mousseline	fringed headscarf
bârneț/brâneț	girdle/belt	traditional motifs, loom-woven girdle
bundă	fur-coat	Romanian thick shipskin vest
suman	thick long coat	Romanian thick long woollen coat

Observăm că explicația sensului unora dintre termenii propuși este mai cuprinzătoare. Un exemplu poate fi *loom woven overlaid woollen skirt*. Considerăm că echivalentul cuvântului *suman* → *Romanian thick long woollen coat* s-ar integra cel mai bine într-o notă de subsol. Ar trebui adăugat faptul că sunt discrepanțe mari între versiunea cuvintelor românești și cea oferită de dicționare. De exemplu, echivalentul *skirt* nu surprinde toată realitatea acestui cuvânt.

În cultura română, cuvântul *poale* mai apare în numeroase expresii idiomatice: *a săruta poala (poalele) cuiva* → *to submit; to bow; to humble somebody's pride*; *la poala (poalele) cuiva* → *at the mercy of*; *a se ține de poala (poalele) mamei* → *to hold on/hang to one's mother's skirts; to be tied to one's mother's apron-strings*; *a-l trage copii de poală (poale)* → *to have family troubles*; *a ține (pe cineva) la (sau de) poala (sau poalele) ei* → *to keep a firm/a strict/a tight hand over somebody; to keep a tight rein/hold on/over somebody; to hold/to keep somebody in check; to keep a check on somebody; to keep an eye/a sharp eye on somebody*; *a-și da poalele peste cap (a-și pune poalele în cap)* → *to throw one's cap over the windmills; to throw propriety to the winds; to let one's hair down*; *a duce pe cineva în poală* → *to protect somebody*.

În consecință, situațiile de non-echivalență dintre limba și cultura sursă și limba și cultura țintă sunt rezultatul absenței unei structuri lingvistice corespunzătoare sau a unei realități

asemănătoare. Limbajul vernacular generează cazuri de intraductibilitate datorită specificității spațiului cultural.

Este un fapt știut că există o legătură naturală între limba vorbită de membrii unui grup social și identitatea acestuia. Vorbitorii se identifică și sunt identificați ca membri ai unei comunități lingvistice prin accent, vocabular sau structuri gramaticale. Tabelul de mai jos pune în opoziție valorile și convingerile compatibile cu identitatea poporului român și cel englez discutate în ultimul capitol.

IDENTITATE	CULTURA ENGLEZĂ	CULTURA ROMÂNĂ
Valori	Fair play Compromise Family Deference Soul Aesthetics	Onestitate Smerenie Familie Condscendență Spirit / Suflet Estetică / Frumos
Strategie	Privacy Distance	Comunicativ / Sociabil / Deschis Căldură / Omenie / Ospitalitate / Spirit de echipă

Comportament	Internalization of feelings Indirectness	Exteriorizarea sentimentelor Direct/Fel de a fi/Deschis/ Sincer / Prietenos
---------------------	---	---

Comparând cele două tabele, observăm că nu există o corespondență între a doua și a treia coloană, adică între valorile poporului român și ale celui englez. Astfel, considerăm că „smerenia” este caracteristică românilor și are semnificații mai profunde decât „compromisul”. Pe aceeași poziție se situează și „onestitatea” care se află pe o scară diferită de cea a „corectitudinii” din cultura engleză. Pe de altă parte, „corectitudinea” este pe o poziție inferioară din punct de vedere semantic și s-ar armoniza cu „fair play”. În plus, „familia” surprinde mai multe arii semantice în limba română. În primul rând, ne poartă cu gândul la Sfânta Familie, dat fiind faptul că poporul roman este unul creștin-ortodox. În al doilea rând, „familia” semnifică celula de bază a societății, deși această sintagmă a fost des folosită în perioada comunistă. În al treilea rând, această noțiune face referire la rude. În alte context, ea poate desemna și o muncă în echipă sau o activitate în comunitate.

O altă diferență semnificativă între cele două culturi o constituie folosirea frecventă a cuvântului „heart” în limba engleză și a substantivelor „suflet/spirit” în limba română. Diferența este evidentă: „heart” este prea comun și are un caracter concret, deși

există în conținutul multor expresii idiomatice, iar „suflet/spirit” este mai abstract și desemnează sentimente puternice. Aceste cuvinte apar în foarte multe contexte. Calitățile pur românești „comunicativ”, „sociabil”, „deschis”, „cald” („fel de a fi”) sunt mult mai complexe și expresive decât cele englezești precum „privacy”, „distance”, „indirectness”.

În opinia unor oameni de știință, contactul cu cealaltă cultură poate provoca multe conflicte. În această privință, Bassnett (1993) identifică șase praguri pe care membrii unei culturi trebuie să le treacă pentru a se adapta la cealaltă cultură: refuz, apărare, minimalizare, acceptare, adaptare și integrare.

Aceste praguri sunt, după Basnett, esențiale în procesul de traducere. Astfel, primele trei praguri indică un refuz al culturii străine cu care vine în contact. Cu alte cuvinte, comunicarea nu se poate stabili. Următoarele două praguri indică o toleranță interculturală prin conștientizarea discrepanțelor dintre cele două culturi. În cele din urmă, ultima treaptă presupune o capacitate de a se adapta, simți, gândi și acționa ca un nativ.

Contactul cu o cultură diferită impune, după Wolfgang (1995), o analiză amănunțită a diferențelor care au ca scop atenuarea discrepanțelor dintre ele.

Conform părerilor unor oameni de știință, identitatea este condiționată de prezența celuilalt. Cu alte cuvinte, ea se stabilește în relație cu ceea ce nu este. Considerăm că alteritatea este necesară

în definirea identității unui popor, în particular, și în comunicarea interculturală, în general.

În ultima perioadă, noțiunea de „identitate” se vehiculează foarte des datorită contactului continuu dintre comunități diferite și adâncirii unor fenomene precum migrația și globalizarea. Este un fapt real că fenomenul de globalizare a facilitat migrația care, după Brooker (2003), a atras după sine distorsionarea conceptului de identitate. De fapt, globalizarea pare un fenomen care amenință specificitatea culturală și alterează sentimentul apartenenței unui loc.

Unii teoreticieni ai traducerii, susțin ideea că un text tradus este un act de violență realizat împotriva unei națiuni.

De fapt, cuvântul autentic are o putere enormă încât orice act de traducere pare să exercite presiune asupra cuvintelor și, implicit, asupra textului. Cuvântul devine o unealtă în mâna traducătorului.

IV. CONCLUZII GENERALE

Traducerea este necesară în această diversitate culturală. Ea este un canal de comunicare între culturi și un mod de a cunoaște alte sisteme de valori, ideologii sau obiceiuri și tradiții noi. Fără traducere nu am putea percepe alte realități culturale. Dat fiind faptul că nu există două persoane cu trăiri identice, nu pot exista nici două realități culturale identice. De aceea, rolul traducătorului este de a stabili un canal de comunicare și de a media atât între persoane cât și între culturi.

Conform mitului traducătorului omniscient și omnipotent, traducătorul poate găsi termenii perfecți pentru a stabili echivalența între cele două limbi și culturi care vin în contact. Cu alte cuvinte, el poate să stabilească o comunicare perfectă între cele două limbi și culturi. Această teorie pune în lumină și faptul că traducătorul este o persoană competentă care poate controla toate evenimentele care apar în actul traducerii. Traducătorii sunt ființe umane și, prin urmare, nu sunt perfecte iar cerințele mai sus menționate sunt greu de îndeplinit.

Traducerea trebuie reînnoită. Unii autori români nu vor mai putea fi înțeleși în viitor deoarece acele realități comunicate pe calea scrisului sunt pe cale de dispariție. Pe de o parte, reînnoirea traducerii ar reînvia culoarea autohtonă și naturalețea limbajului, iar pe de o parte, și ar putea accentua discrepanțele dintre culturi.

Traducerile acestor realități sunt, de fapt, pure aproximări care surprind specificul local doar parțial. Prin traducerea elementelor culturale se poate stabili o punte între culturi.

Traducerea actelor ritualice și a faptelor de cultură și tradiție sunt aproximări care îl ajută pe cititor să înțeleagă mai bine realitatea culturii sursă. Este crucială înțelegerea cuvântului din limba sursă și a intenției autorului care îl însoțește. Intenționalitatea ghidează atât acțiunile umane cât și actele lor de vorbire.

Dat fiind faptul că nu există echivalență și sinonimie perfectă între cuvinte, o simetrie între limbaje nu poate fi stabilită. Traducerea atrage după sine pierderi semantice iar traducătorul poartă povara trădării intențiilor autorului original.

V. CONTRIBUȚIA PERSONALĂ

- Extinderea investigațiilor cu privire la relația dintre limbă, comunicare și cultură, comunicarea interculturală, specificitatea culturală și identitatea peste hotare
- Organizarea aspectelor relevante pentru comunicarea interculturală
- Prezentarea aspectelor teoretice care favorizează aplicabilitatea lor la o gamă variată de texte
- Prezentarea aspectelor teoretice care ilustrează moduri și strategii de traducere a elementelor culturale
- Traducerea unui mare număr de elemente culturale specifice limbii sursă sau limbii țintă
- Aplicarea teoriilor generale de traducere pe o gamă largă de texte
- Sugerarea și adaptarea unor scheme la scopul prezentei lucrări de cercetare
- Colaționarea unor texte variate și identificarea cazurilor de non-echivalență
- Realizarea unor anexe organizate în funcție de cele mai importante elemente cercetate
- Realizarea unui glosar în scopul explicării termenilor esențiali din lucrarea de cercetare și pentru a servi atât studenților cât și traducătorilor

VI. BIBLIOGRAPHY

STUDII DE CULTURĂ ȘI STUDII DE TRADUCERE

- Barry, P. (2002) *Beginning Theory. An Introduction to Literary and Cultural Theory*, second edition, Oxford: Oxford University Press.
- Bassnett-McGuire, S. (1991) *Translation Studies*, New York: Routledge.
- Bassnett, S. (2002) *Translation Studies* (3rd rev. ed.) London: Routledge.
- Brottman, M. (2005) *High Theory/Low Culture*, New York: Palgrave Macmillan.
- Burke, L. et al. (2000) *The Routledge Language and Cultural Theory Reader*, London and New York: Routledge.
- Catford, J.C. (1965) *A Linguistic Theory of Translation*, London: Oxford Univ. Press.
- Chesterman, A. (1989) *Readings in Translation Theory*, Helsinki: Oy Finn Lectura.
- Dollerup, C. (2006) *Basics of Translation Studies*, Iași: Institutul European.
- Edwards, T. (2007) *Cultural Theory. Classical and Contemporary Positions*, Los Angeles/London: Sage Publications.
- Gambier, Y. et al. (2007) *Doubts and Directions in Translation Studies*, Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins.

- Gentzler, E. (1993) *Contemporary Translation Theories*, London and New York: Routledge.
- Hansen, G. et al. (2004) *Claims, Changes and Challenges in Translation Studies*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Harris, M. (1999) *Theories of Culture in Postmodern Times* London: Sage Publications.
- Ionescu, D.C. (2000) *Translation Theory and Practice*, București: Universal Dalsi.
- Jeanrenaud, M. (2006) *Universaliile Traducerii: Studii de traductologie*, București: Polirom.
- Johnson, R. et al. (2004) *The Practice of Cultural Studies*, London: Arnold.
- Kuhiwczak, P. and K. Littau (2007) *A Companion to Translation Studies*, Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd.
- Munday, J. (2001) *Introducing Translation Studies*, London and New York: Routledge.
- Newmark, P. (1995) *Translation Theory or Spoof*, lecture delivered at the SSLMIT, Trieste University.
- Popa, I.-L. (2008) *Translation Theories of the Twentieth Century (1900-1990)*, Bacău: EduSoft.
- Robinson, D. (2007) *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*, second edition, London and New York: Routledge.
- Snell-Hornby, M. (1988) *Translation Studies: An Integrated Approach*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Snell-Hornby, M. (1995) *Translation Studies: Revised edition*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Snell-Hornby, M. (2006) *The Turns of Translation Studies*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Storey, J. (2006) *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*, third edition, London: Pearson Education Limited.
- Toury, G. (1980) *In Search of a Theory of Translation*, Tel Aviv: Tel Aviv University, The Porter Institute for Poetics and Semiotics.
- Venuti, L. (2000) *The Translation Studies Reader*, London: Routledge.

STUDII DESPRE TEXT ȘI STUDII DESPRE DISCURS

- Beaugrande, R. de (1980) *Text, Discourse and Process. Towards a Multidisciplinary Science of Texts*, London: Longman Group Ltd.
- Carter, R. (2006) *Working with Texts*, London and New York: Routledge.
- Chomsky, N. (1965) *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge, Mass: MIT.
- Halliday, M. A. K. and R. Hasan (1976) *Cohesion in English*, London and New York: Longman.
- Halliday, M. A. K. and R. Hasan (1989) *Language, Context and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*, Oxford: Oxford University Press.

- Linde, C. (1993), *Life Stories: The Creation of Coherence*. New York/Oxford: Oxford University Press.
- Neubert, A. (1985) *Text and Translation*, Übersetzungswissenschaftliche Beiträge, 8, Leipzig.
- Nord, C. (1991) *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*, Amsterdam and Atlanta: Rodopi.
- Tannen, D. (ed.) (1984) *Coherence in Written and Spoken Discourse*, Norwood/New Jersey: Ablex.
- Trosborg, A. (2010) *Discourse Analysis as Part of Translator Training*, London: Routledge.

CĂRȚI

- Adams, J.N. (2004) *Bilingualism and the Latin Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Adorno, T. and M. Horkheimer (1979) *Dialectic of Enlightenment*, London: Verso.
- Althusser, L. (1969) *For Marx*, London: Allen Lane.
- Anderman, G. (2007) *Voices in Translation: Bridging Cultural Divides*, Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd.
- Arendt, H. (1961) *Between Past and Future. Six Exercises in Political Thought*, New York: The Viking Press.
- Armstrong, N. (2005) *Translation, Linguistics, Culture*, Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd.

- Arnold, M. (1954) *Poetry and Prose*, London: Rupert Hart Davis.
- Arnold, M. (1960/1977) *Complete Prose Works*, 3rd vol., Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Baker, M. (1992) *In other Words*, London and New York: Routledge.
- Baker, M. (2010) *Critical Readings in Translation Studies*, London and New York: Routledge.
- Bassnett, S. and A. Lefevere (1990) *Translation, History and Culture*, London and New York: Pinter.
- Bauman, Z. (2000) *Liquid Modernity*, Cambridge: Polity Press.
- Beaugrande, R. de (1978) *Factors in a Theory of Poetic Translation*, Assen: Van Gorcum.
- Bell, R. T. (1991) *Translation and Translating*, Harlow, Essex: Longman.
- Belloc, H. (1931) *On Translation*, Oxford: Oxford University Press.
- Bennet, T. et al. (2009) *Culture, Class, Distinction*, London and New York: Routledge Taylor and Frances Group.
- Berger, P. L. (1967) *The Sacred Canopy: Elements of a Sociology of Religion*, New York: Anchor Books.
- Bermann, S. and M. Wood (2005) *Nation, Ethics and the Ethics of Translation*, Princeton/Oxford: Princeton University Press.

- Boca, A. (2006) *Cărarea Împărăției*, ediția a V-a, Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Timotei Sevcicu, Episcopul Aradului și Hunedoarei, Deva: Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului.
- Bochner, S. (1981) *The Mediating Person: Bridges Between Cultures*, Cambridge: Schenkman.
- Butler, J. (2002) *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*, London and New York: Routledge.
- Carte de Rugăciuni cu Șapte Acatiste* (2005) tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Editura Anestis: Teleorman.
- Călinescu, G. (1976) *Opera lui Mihai Eminescu*, București: Editura Minerva.
- Chesterman, A. (1997) *Memes of Translation*, Amsterdam: John Benjamins.
- Condon, E. C. (1973) *Introduction to Cross Cultural Communication*, New Jersey: Rutgers University.
- Croitoru, E. (1996) *Interpretation and Translation*, Galați: Porto-Franco.
- Croitoru, E. (2002) *Modals. Tenses. Aspect*, Galați: Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”.
- Cronin, M. (2000) *Across the Lines: Travel, Language, Translation*, Cork: Cork University Press.
- Cronin, M. (2003) *Translation and Globalization*, London: Routledge.

- Cronin, M. (2006) *Translation and Identity*, London and New York: Routledge.
- Crystal, D. (2003) *English as a Global Language*, second edition, Cambridge: Cambridge University Press.
- Delabastita, D. (2006) *Functional Approaches to Culture and Translation*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Derrida, J. (1982) *Margins of Philosophy*, trans. by A. Bass, Chicago: University of Chicago Press.
- D'haen, T. and P. Vermeulen (2006) *Cultural Identity and Postmodern Writing*, Amsterdam/New York: Rodopi.
- Dimitrova, B. E. (2005) *Expertise and Explicitation in the Translation Process*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Dorson, R.M. (1972) *Folklore and Folklife*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Fairclough, N. (1989) *Language and Power*, London: Longman.
- Fairclough, N. (2006) *Language and Globalization*, London and New York: Routledge.
- Fina, De A. (2007) *Discourse and Identity*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Fiske, J. (1989) *Understanding Popular Culture*, London: Unwin Hyman.
- Geertz, C. (1973) *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic Books.

- Gheorghe, F. N. (1977) *Mihai Eminescu*, ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Gheorghe, G. (1986) *Proverbele românești și proverbele lumii romanice*, București: Editura Albatros.
- Giddens, A. (1991) *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Cambridge: Polity Press & Blackwell.
- Glucksberg, S. (2001) *Understanding Figurative Language: From Metaphors to Idioms*, Oxford: Oxford University Press.
- Goffman, E. (1971) *Relations in Public*, New York: Basic Books.
- Gramsci, A. (1971) *Selections from Prison Notebooks*, London: Lawrence and Wishart.
- Gudykunst, W.B., and Y.Y. Kim (1997) *Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication*, third edition, New York: McGraw-Hill.
- Gutt, E.-A. (1991) *Translation and Relevance: Cognition and Context*, Oxford: Blackwell.
- Gutt, E.-A. (2000) *Translation and Relevance. Cognition and Context*, Manchester and Boston: St. Jerome Publishing.
- Hall, E. T. (1982) *The Hidden Dimension*, New York: Doubleday.
- Hall, E. T. (1976/1989) *Beyond Culture*, New York: Doubleday.
- Hall, E. T. (1990) *The Silent Language*, New York: Doubleday.
- Harris, J. S. (2003) *Race and Ethnicity in Anglo-Saxon Literature*, New York/London: Routledge.
- Harvey, D. (1996) *Justice, Nature and the Geography of Difference*, Oxford: Blackwell.

- Hatim, B. and J. Mason (1990) *Discourse and the Translator*, Harlow, Essex: Longman.
- Hatim, B. and J. Mason (1997) *The Translator as Communicator*, London and New York: Routledge.
- Hatim, B. (2001) *Teaching and Researching Translation*, England: Pearson Education Limited.
- Hatim, B. and J. Munday (2006) *Translation. An Advanced Resource Book*, London and New York: Routledge.
- Hewson, L., and J. Martin (1991) *Redefining Translation. The Variational Approach*, London: Routledge.
- Hofstede, G. (1991) *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, London: McGraw-Hill.
- Holliday, A. M. Hyde and J. Kullman (2004) *Intercultural Communication*, London and New York: Routledge.
- House, J. (1981) *A Model for Translation Quality Assessment*, Tübingen: Gunter Narr.
- Irigaray, L. (1993) *Toward a Culture of Difference, Je, Tu, Nous*, trans. by A. Martin, New York/London: Routledge.
- Jessop, B. (2002) *The Future of the Capitalist State*, Cambridge: Polity Press.
- Katan, D. (2004) *Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*, UK Northampton M.A: St. Jerome Publishing.
- Kramsch, C. (1998) *Language and Culture*, Oxford: Oxford University Press.

- Lakoff, G. and M. Johnson (1980) *Metaphors We Live By*, Chicago: University of Chicago Press.
- Larson, M. (1984) *Meaning Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence*, New York: University Press of America.
- Leech, G. (1983) *Pragmatics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lefevere, A. (1992) *Translation/History/Culture. A Sourcebook*, London: Routledge.
- Levițchi, L. (1993) *Manualul Traducătorului de Limba Engleză*, București: Teora.
- Levițchi, L. (2000) *Manualul Traducătorului*, București: Teora.
- Maybin, J. and J. Swann (2010) *The Routledge Companion to English Language Studies*, London and New York: Routledge.
- McCormick, C.T. and K.K. White (2011) *Folklore: An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music, and Art*, 1st vol., second edition, Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Mieder, W. (2004) *Proverbs: A Handbook*. London: Greenwood Press.
- Mohor-Ivan, I. (2002) *Glimpses of Britain-A Cultural Studies Perspective*, Brăila: Evrika.
- Mollanazar, H. (2001) *Principles and Methodology of Translation*, Tehran: SAMT.
- Moon, R. (1998) *Fixed Expressions and Idioms in English: A corpus-based approach*, Oxford: Clarendon.

- Neagu, M. (2000) *Language, Culture and Civilization. English In and Outside the British Isles*, Galați: Editura Fundației Universitare.
- Newmark, P. (1981) *Approaches to Translation*, Oxford: Pergamon.
- Newmark, P. (1988) *A Textbook of Translation*, Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Newmark, P. (1991) *About Translation*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Newmark, P. (1993) *Paragraphs on Translation*, Bristol: Longdunn Press.
- Nida, E. A. (1964) *Towards a Science of Translating*, Leiden: Brill.
- Nida, E. A. and C. Taber (1969/1982) *The Theory and Practice of Translation*, Leiden: E.J. Brill.
- Norrick, N.R. (1985) *How Proverbs Mean? Semantic Studies in English Proverbs*, Amsterdam: Mouton.
- Norton, B. (2000) *Identity and Language Learning. Gender, Ethnicity and Educational Change*, London and New York: Pearson Education Ltd.
- Noul Testament cu Psalmii* (2002) Tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod, sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

- O'Hagen, M. and D. Ashworth (2002) *Translation-Mediated Communication in a Digital World*, Clevedon: Multilingual Matters.
- Pamfile T. (2005) *Sărbătorile la Români, Studiu Etnografic*, București: Saeculum I.O.
- Parekh, B. (2000) *Report of the Commission on the Future of Multi-Ethnic Britain*. London: Profile Books.
- Pennycook, A. (2008) *Global Englishes and Transcultural Flows*, London and New York: Routledge.
- Pym, A. (2004) *The Moving Text. Localization, Translation, and Distribution*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Quirk, R. et al. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*, London: Longman.
- Said, E. W. (1993) *Culture and Imperialism*, New York: Vintage Books.
- Schäffner, C. (2004) *Translation Research and Interpreting Research: Traditions, Gaps and Synergies*, Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd.
- Scollon, R. and S. Scollon (2001) *Intercultural Communication: A Discourse Approach*, second edition, Oxford: Blackwell.
- Spencer-Oatey, H. (2000) *Culturally Speaking*, London and New York: Continuum.
- Sperber, D. and D. Wilson (1986) *Relevance: Communication and Cognition*, Oxford: Blackwell.

- Steiner, G. (1975/1998) *After Babel: Aspects of Language and Translation*, third edition, Oxford: Oxford University Press.
- Tomlinson, J. (1999) *Globalization and Culture*, Cambridge: Polity Press.
- Tosi, A. (2003) *Crossing Barriers and Bridging Cultures: The Challenges of Multilingual Translation for the European Union*, Clevedon/Buffalo/Toronto/Sydney: Multilingual Matters Ltd.
- Ulrich, M. (1992) *Translating Texts. From Theory to Practice*, Rapallo: Cideb Editrice.
- Van Hoof, H. (1989) *Traduire l'anglais*, Paris/Louvain-la-neuve: Duculot.
- Venuti, L. (1995) *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, London and New York: Routledge.
- Vermeer, H. J. (1989) *Skopos and Commission in Translational Action*, trans. by A. Chesterman in A. Chesterman (ed.), *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura.
- Vinay, J. -P. and J. Darbelnet (1958) *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Paris: Didier.
- Vinay, J. -P. and J. Darbelnet (1995) *Comparative Stylistics of French and English*, trans. by J. Sager and M.-J. Hamel, Amsterdam: John Benjamins.
- Vîlceanu, T. (2004) *Translation. The Land of the Bilingual*, Craiova: Universitaria.

- Vilceanu, T. (2008) *Intercultural Communication Prerequisites for Effectiveness and Efficiency*, Craiova: Universitaria.
- Waard, J. de and E. Nida (1986) *From one Language to Another: Functional Equivalence in Bible Translating*, Nashville: Nelson.
- Weedon, C. (2004) *Identity and Culture. Narratives of Difference and Belonging*, London: Open University Press.
- Wierzbicka, A. (2006) *English: Meaning and Culture*, Oxford: Oxford University Press.
- Wills, W. (1982) *The Science of Translation: Problems and Methods*, Tübingen: Gunter Narr.
- Wolf, M. and A. Fukari (2007) *Constructing a Sociology of Translation*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

ESEURI

- Bakhtin, M. (1981) *The Dialogic Imagination: Four Essays*, University of Texas Press Slavic Series, 1st vol. (trans. by Caryl Emerson and Michael Holoquist), Austin: University of Texas Press.
- Bassnett, S. and A. Lefevere, (1998) *Constructing Cultures. Essays on Literary Translation*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Hugo, V. (1985) *Oeuvres Complètes: Critiqué*, in Jean-Pierre Reynaud (ed.), 11th vol., Paris: Laffont.

ARTICOLE

- Arnold, M. (2006) 'Culture and Anarchy' in J. Storey (ed.), *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*, third edition, London: Pearson Education Limited, pp. 6-11.
- Baker, M. (1996) 'Corpus-based translation studies: the challenges that lie ahead' in H. Somers (ed.), *Terminology, LSP and Translation: Studies in language engineering in Honour of Juan C. Sager*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 175-186.
- Belloc, H. (1931a) 'On Translation' in *Bookman* 74, reprinted in *The Bible Translator* 10 (1959): 83-100, pp. 179-85.
- Bennett, J. (1993) 'Towards Ethnorelativism: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity' in R. M. Paige (ed.), *Education for the Intercultural Experience*, Yarmouth, ME: Intercultural Press, pp. 21-71.
- Blum-Kulka, S. (1986) 'Shifts of Cohesion and Coherence in Translation' in J. House and S. Blum-Kulka (eds.), *Interlingual and Intercultural Communication. Discourse and Cognition in Translation and Second Language Acquisition Studies*, Tübingen: Gunter Narr Verlag, pp.17-35.
- Boas, F. (1920) 'The Methods of Ethnology' in *American Anthropologist*, New Series, vol. 22, pp. 311-321.

- Bowker, L. (1998) 'Using Specialized Monolingual Native-Language Corpora as a Translation Resource: A Pilot Study' in *Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' Journal*, vol. 43, no. 4, pp. 631-651.
- Boylan, G. (1993) 'Sound Comprehension - The Vital Step To a Sound Translation' in *Abstracts...on Teaching Translation and Interpreting. Insights, Aims, Visions*, June, Elsinore, Denmark, pp. 4-6.
- Bruce, D. (1994) 'Translating the Commune: Cultural Politics and the Historical Specificity of the Anarchist Text' in *Traduction, Terminologie, Rédaction* 1, pp. 47-76.
- Chen and Starosa (1996) 'Intercultural Communication Competence: a synthesis' in T. Vîlceanu (ed.) *Intercultural Communication. Prerequisites for Effectiveness and Efficiency*, Craiova: Universitaria, p. 86.
- Croitoru, E. (2000) 'Adequacy and Equivalence in Translation', in O. Blumenfeld & R. Andriescu (eds.), *From Margin to Centre*, Iași: Universitas XXI, pp. 86-90.
- Croitoru, E. (2005) 'Translating Some Culture-Specific Elements in Ion Creangă's 'Amintiri din Copilărie'', in G. Dima (ed.), *Colocviile Filologice Gălățene*, București: Editura Didactică și Pedagogică R.A, pp. 203-210.

- Croitoru, E. (2006) 'Modulation - a Translation Strategy' in *Translation Studies: Retrospective and Prospective Views-International Conference*, 16-17 June, Galați: Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos” , pp. 32-47.
- Croitoru, E. (2007) 'Explicitation and Deletion from the Perspective of Teaching LSP Translation' in D. Gálová (ed.), *Languages for Specific Purposes. Searching for Common Solutions*, Newcastle: Cambridge Scholars Publishing , pp. 207-223.
- Croitoru, E. (2007) 'Small Culture and Vernacular Language in Translation' in M. Praisler and G.I. Colipcă (eds.), *Culture, Subculture, Counterculture*, the International Conference Galați, 2-3 November 2007, Galați: Galați University Press, 2008, pp. 178-185.
- Croitoru, E. (2009) 'Creating Absence in Translation', in L. Frențiu, (ed.), *Romanian Journal of English Studies*, Timișoara: Editura Universității de Vest, pp. 115-127.
- Croitoru, E. (2011) 'Translating Identity: Rethinking, Right Wording and Reconceptualization', in L. Frențiu, (ed.), *Romanian Journal of English Studies*, Timișoara: Editura Universității de Vest, pp. 146-154.
- Derrida, J. (1992) 'Onto-Theology of National-Humanism (Prolegomena to a Hypothesis)' in *Oxford Literary Review*, 14(1-2), pp. 3-23.

- Garcia, L. Ma. (2008) 'On Paul Ricoeur and the Translation-Interpretation of Cultures' in *Thesis Eleven*, London: Sage, p. 72.
- Georgakopoulou, A. (2007) 'Small and large identities in narrative (inter)action' in A. De Finna, D. Schiffrin and M. Bamberg (eds.) *Discourse and Identity*, Cambridge: Cambridge University Press, 83-102.
- Gibbs, R.W. Jr. (2007) 'Idioms and Formulaic Language' in D. Geeraerts and H. Cuyckens (eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*, Oxford: Oxford University Press, pp. 697-725.
- Grecescu, M. (2003) 'Advertising or the Postmodern Practices of the Media Ages' in M. Irimia (ed.) *Cultural Identity Between Anchorage and Embeddedness*, București: Premier, p. 34.
- Gumperz, J. (1968) 'The Speech Community' in *International Encyclopedia of the Social Sciences*, London: Macmillan, pp. 381-6.
- Gumperz, J. and E. Hernandez-Chavez (1997) 'Bilinguals, Bidialectalism, and Classroom Interaction' in R.C. Lippi-Green (ed.), *English with an Accent*, London: Routledge, pp. 95-99.
- Gumperz, J. (1972) 'Introduction', in *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*, J. Gumperez and D. Hymes (eds.), New York: Holt, Rinehart and Winston, pp. 1-25.

- Gutt, E.-A. (1998) 'Pragmatic Aspects of Translation: Some Relevance-Theory Observations' in L. Hickey, *The Pragmatics of Translation*, Clevedon: Multilingual Matters, pp. 41-53.
- Hall, S. (1981) 'Notes on deconstructing the popular' in R. Samuel (ed.), *People's History and Socialist Theory*, London: Routledge Kegan Paul, pp. 227-240.
- Hall, S. (1996) 'Who Needs Identity?' in S. Hall and P. du Gay (eds.) *Cultural Identity*, London: Sage, pp. 66-70.
- Hall, S. (1999) 'Un-settling the Heritage: Re-Imagining the Post-Nation' in *Whose Heritage? Keynote Addresses*, The Arts Council of England, pp. 13–22.
- Halliday, M.A.K. (1992) 'New Ways of Meaning', in M. Pütz (ed.), *Thirty Years of Linguistic Evolution*, Philadelphia: John Benjamins, pp 59-95.
- Hasan, R. (1991) 'Questions as a Mode of Learning in Everyday Talk', in M. McCausland and T. Lê (eds.), *Proceedings of the Second International Conference of Language Education: Interaction and Development*, Launceston: University of Tasmania, pp. 70-119.
- Henley, N. and C. Kramarae (1991) 'Gender, Power and Miscommunication' in N. Coupland et al. (eds.) *Miscommunication and Problematic Talk*, Newbury Park CA: Sage, pp. 18-43.
- Holliday, A. R. (1999) 'Small Cultures' in *Applied Linguistics*, 20:2, pp. 237-264.

- Holz-Manttari, J. (1986) 'Translatorisches Handeln-theoretisch fundierte Berufsprofile' in M. Snell-Hornby (ed.), *Übersetzungswissenschaft-eine Neuorientierung*, Tübingen: Francke, pp. 348–374.
- Jakobsen, A. L. (1993) 'Translation as Textual Reproduction' in *Studies in Translatology*, University of Copenhagen: Museum Tusulanum Press, p. 161.
- Jakobson, R. (1959/2000) 'On Linguistic Aspects of Translation' in R. Brower (ed.) *On Translation*, Cambridge MA: Harvard University Press, pp. 232-239.
- Johnson, R. (1996) 'What is cultural studies anyway?' in J. Storey (ed.), *What is Cultural Studies: A Reader*, London: Sage Publications, pp.37-139.
- Kapchan, D. (2003) 'Translating Folk Theories of Translation' in P.G. Rubel, and A. Rosman (eds.), *Translating Cultures: Perspectives on Translation and Anthropology*, Oxford/New York: Berg, pp. 39-48.
- Klaudy, K. (1996) 'Back Translation as a Tool for Detecting Explicitation Strategies in Translation' in K. Klaudy, J. Lambert, and A. Sohár (eds.), *Translating Studies in Hungary*, Budapest: Scholastica, pp. 99-114.
- Kohn, J. (2001) 'Romanian Tradition' in M. Baker (ed.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, London and New York: Routledge, pp.533-540.

- Kramersch, C. (1998) 'The privilege of the intercultural speaker' in M. Byram and M. Fleming (eds.), *Language Learning in Intercultural Perspective: Approaches through Drama and Ethnography*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 82-90.
- Leavis, F. R. (2002) 'Mass Civilisation and Minority Culture' in I. Mohor-Ivan (ed.), *Glimpses of Britain-A Cultural Studies Perspective*, Brăila: Evrika, p. 13.
- Lefevere, A. (1999) 'Composing the Other' in S. Bassnett and H. Trivedi (eds.) *Post-Colonial Translation: Theory and Practice*, London and New York: Routledge, pp. 75-94.
- Leppihalme, R. (2001) 'Translation Strategies for Realia' in P. Kukkonen and R. Hartama-Heinonen (eds.), *Mission, Vision, Strategies and Values a Celebration of Translator Training and Translation Studies in Kouvola*, Helsinki: Helsinki University Press, pp. 139-148.
- Malmjoer, K. (1993) 'Stylistics in Translation Teaching' in Abstracts of papers presented at The Second Language International Conference on *Teaching, Translation and Interpreting*, 4-6 June, 1993, Elsinore, Denmark, p. 17.
- Milroy, L. and J. Milroy (1978) 'Change and variation in an urban vernacular', in P. Trudgill (ed.) *Sociolinguistic Patterns in British English*, London: Edward Arnold, p. 19-36.

- Milroy, L. and J. Milroy (1992) 'Social network and social class: Towards an integrated sociolinguistic model' in *Language and Society* 21, pp. 1-26.
- Morsbach, H. (1988) 'Nonverbal communication and hierarchical relationships: The case of bowing in Japan' in F. Poyatos Lewiston (ed.), *Cross-cultural Perspectives in Nonverbal Communication*, New York: CJ Hogreffe pp. 189-199.
- Neubert, A. (1986) 'Translatorische Relativität', in M. Snell-Hornby (ed.), *Übersetzungswissenschaft-eine Neuorientierung: Zur Integrierung von Theorie und Praxis*, Tübingen: Franke Verlag, p. 101.
- Nida, E. A. (1976) 'A Framework for the Analysis and Evaluation of Theories of Translation' in R. Brislin (ed.) *Translation: Applications and Research*, New York: Gardner Press, pp. 47-92.
- Øverås, L. (1998) 'In Search of the Third Code. An Investigation of Norms in Literary Translation'. *Meta*, 43(4), pp. 571-588.
- Pápai, V. (2004) 'Explicitation' in A. Mauranen and P. Kujamäki (eds.), *Translation Universals*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 150-160.
- Pitkin, H.F. (1972) 'Wittgenstein and Justice' in J. Storey, (ed.) (2006) *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*, third edition, London: Pearson Education Limited, p. 159.
- Pym, A. (1992a) 'The relation between translation and material text transfer' in *Target*, 4(2), pp. 171: 89.

- Richter, E. and B. Song (2005) 'Translating the concept of identity' in E. Hung (ed.), *Translation and Cultural Change*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 91-110.
- Salkie, R. (2001) "A New Look at Modulation" in *Translation and Meaning*, part V, Amsterdam: John Benjamins, pp. 433-441.
- Sapir, E. (1949) 'Language' in D. G. Mandelbaum (ed.) *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality*, Berkley: University of California Press, pp. 7-32.
- Sapir, E. (1949) 'Language and Environment' in D. G. Mandelbaum (ed.) *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality*, Berkley: University of California Press, pp. 89-103.
- Sapir, E. (1949) 'The Status of Linguistics as a Science' in D. G. Mandelbaum (ed.) *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture and Personality*, Berkley: University of California Press, pp. 160-166.
- Sapir, E. (1985) 'Language and Environment' in D. G. Mandelbaum (ed.), *Selected Writings of Edward Sapir*, Berkley: University of California Press, pp. 89-103.
- Schäler, R. (2008) 'Linguistic resources and localization' in E.Y. Rodrigo (ed.), *Topics in Language Resources for Translation and Localization*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 195-214.

- Schiffrin, D. (2007) 'From linguistic reference to social reality' in A. De Finna, D. Schiffrin and M. Bamberg (eds.) *Discourse and Identity*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 103-134.
- Schneller, R. (1988) 'The Israeli experience of cross-cultural misunderstanding: Insights and lessons' in F. Poyatos (ed.), *Cross-Cultural Perspectives in Nonverbal Communication*, Lewiston/New York: CJ Hogrefe, pp. 153-171.
- Simmel, G. (1997) 'Bridge and Door' in D. Frisby and M. Featherstone (eds.), *Simmel on Culture*, London: Sage, pp. 170-174.
- Snell-Hornby, M. (1992) 'The professional Translator of Tomorrow: Language Specialist or All-Round Expert?' in C. Dollerup and A. Loddegaard (eds.), *Teaching Translation and Interpreting: Training, talent and Experience*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 9-22.
- Taft, R. (1981) 'The Role and Personality of the Mediator', in S. Bochner (ed.), *The Mediating Person: Bridges Between Cultures*, Cambridge: Schenkman, pp. 53-88.
- Tagore, S (2006) 'The Possibility of Translation' in *Theory, Culture and Society*, Nottingham Trent University: Sage, pp. 79-81.

- Tann, K. (2010) 'Imagining Communities: A Multifunctional Approach to Identity Management in Texts' in M. Bednarek and J.R. Martin (ed.) *New Discourse on Language. Functional Perspectives on Multimodality, Identity and Affiliation*, London and New York: Continuum, pp. 40-48.
- Tvrčko P. (2003) 'Is English Still a Foreign Language?' in *The European English Messenger* (2003), vol. XII/2, London: Routledge, pp. 35-37.
- Vâlcu, A. (2010) 'L'Image stéréotypée et l'interprétation de l'autre' in *Mélanges Francophones*, numéro 5, vol. IV, VIIème édition, Galați: Galați University Press, p. 325.
- Vermes, A. (2009) 'Techniques in the Translation of Culture-Specific Expressions' in L. Frențiu (ed.), *Romanian Journal of English Studies*, Timișoara: Editura Universitatea de Vest, no. 6, pp. 162-171.
- Weeks, J. (1990) 'The Value of Difference' in J. Rutherford (ed.), *Identity, Community, Culture, Difference*, London: Lawrence and Wishart, pp. 88-100.
- Whorf, B. (1956) 'The Relation of Habitual Thought and Behaviour to Language' in J. B. Carroll (ed.) *Language, Thought and Reality*, Cambridge, MA: MIT Press, pp. 134-159.
- Williams, R. (2006) 'The Analysis of Culture' in J. Storey (ed.), *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*, third edition, London: Pearson Education Limited, pp. 32-40.

Wolfgang, I. (1995) 'On Translatability: Variables of Interpretation', *The European English Messenger* vol. IV/1, London: Routledge, pp. 30-38.

BROȘURI

Bodogae T. (2009) *Sfântul Grigorie al Nyssei. Despre înțelesul numelui de creștin*, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, trans. after the the Greek text published in *Gregorii Nysseni Opera*, VIII, (1952) E. J. Brill: Leiden.

Gagu, C. (2004) *Ziua Îndrăgostiților - O falsă sărbătoare*, Tipărită cu binecuvântarea P. S. dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos, Galați: Editura Episcopiei Dunării de Jos.

Viața, învățătura și acatistul Sfântului Ioan Gură de Aur, Tipărită cu binecuvântarea P. S. dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos, Galați: Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2007, p. 159.

STUDII LINGVISTICE

Balch, S. W. (2006) *Lectures on Language (As Particularly Connected with English Grammar)*, produced by B. Tozier, A. Cunningham, B. Tozier and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>.

Banathy, B. (2005) *Dialogue as a Means of Collective Communication* in P. Jenlink (ed.), New York: Kluwer Academic Publishers.

- Barthes, R. (1967) *Elements of Semiology*, trans. by A. Lavers and C. Smith, London: Jonathan Cape.
- Beaugrande, R. de and Dressler, W. (1981) *Introduction to Text Linguistics*, London: Longman.
- Bloomfield, L. (1933) *Language*, New York: Holt, Rinehart&Winston.
- Bolinger, D. (1975) *Aspects of Language*, 2nd ed., New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Bonvillain, N. (2003) *Language and Communication. The Meaning of Messages*, New Jersey: Prentice Hall.
- Carter, R. (1998) *Vocabulary. Applied Linguistic Perspectives*, London and New York: Routledge.
- Chuquet, H. and M. Paillard (1987) *Approche linguistique des problèmes de traduction*, Gap: Ophrys.
- Hockett, C. (1958) *A Course in Modern Linguistics*, New York: Macmillan.
- Kress, G. (1985) *Linguistic Processes in Sociocultural Practice*, Victoria: Deakin University Press.
- Lyons, J. (1970) *New Horizons in Linguistics*, Harmondsworth: Penguin.
- Saussure, F. de (1974) *A Course in General Linguistics*, London: Fontana.
- Steele, J. et al. (2010) *Cultural and Linguistic Diversity: Evolutionary Approaches*, London: Royal Society Publishing.

Stubbs, M. (1986) *Educational Linguistics*, Oxford, UK: Basic Blackwell Ltd.

Taylor, J. R. (2003) *Linguistic Categorization*, third edition, Oxford: Oxford University Press.

STUDII SOCIOLINGVISTICE

Balliu, C. (1996) 'Foreword' in E. Nida (ed.), *The Sociolinguistics of Interlingual Communication*, Bruxelles: Les Editions du Hazard.

Berger, P. and T. Luckmann (1966) *The Social Construction of Reality*, Harmondsworth: Penguin.

Berger, P. L. and Jr. M. Zelditch (2002) *New Directions in Contemporary Sociological Theory*, London: Roman and Littlefield.

Bourdieu, P. (1984) *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, trans. by Richard Nice, London: Routledge.

Fay, B. (1996) *Contemporary Philosophy of Social Science: A Multicultural Approach*, Oxford: Blackwell.

Gergen, K. J. (1999) *An Invitation to Social Construction*, London : Sage.

Hudson, R.A. (1980) *Sociolinguistics: Cambridge Textbooks in Linguistics*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Hymes, D. (1974) *Foundations on Sociolinguistics: An Ethnolinguistic Approach*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Labov, W. (1972) *Sociolinguistic Patterns*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Nida, E. A. (1996) *The Sociolinguistics of Interlingual Communication*, Bruxelles: Les Editions du Hazard.
- Spolsky, B. (1998) *Sociolinguistics*, Oxford, New York: Oxford University Press.

STUDII ANTROPOLOGICE

- Lévi-Strauss, C. (1967) *The Scope of Anthropology*, London: Jonathan Cape.
- Lindholm, C. (2007) *Culture and Identity: The Hystory, Theory and Practice of Psychological Anthropology*, England: Oneworld Publications.
- Rapport, N. and J. Overing (2000) *Social and Cultural Anthropology: The Key Concepts*, London and New York: Routledge.

GLOSSARE

- Brooker, P. (2003) *A Glossary of Cultural Theory*, second edition, London and New York: Oxford University Press.

Duranti, A. (2001) *Key Terms in Language and Culture*, Oxford: Blackwell Publishers.

DICȚIONARE

Barker, C. (2004) *The SAGE Dictionary of Cultural Studies*, Los Angeles/London: Sage Publications Ltd, (D. C. S).

Bria, I. (1994) *Dicționar de Teologie Ortodoxă A-Z*, ediția a II-a, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, (D. T. O.).

Chelcea, A., (1998) *Dicționar de sociologie*, Iași: Polirom, (D. S.).

Dicționar Englez-Român (2004) Ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București: Univers Enciclopedic, (D. E. R).

Dicționarul Explicativ al Limbii Române (1998) Ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, București: Univers Enciclopedic, (D. E. X).

Espin, O., and J. B. Nickoloff (2007) *An Introductory Dictionary of Theology and Religious Studies*, Collegeville, Minnesota: Liturgical Press, (I. D. T. R. S.).

Flonta, T. (1995) *A Dictionary of English and Romance Languages Equivalent Proverbs*, second edition, București: Teora, (D. E. R. L. E. P.).

Givens, D. B., (2002) *The Nonverbal Dictionary of Gestures, Signs & Body Language Cues*, Spokane, Washington: Center for Nonverbal Studies Press, (N. D. G. S. B. L. C.).

- Hexham, I. (1999) *Concise Dictionary of Religion*, Vancouver: Regent College Press, (C. D. R.).
- Hornby, A.S. (1995) *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, Oxford: Oxford University Press (O. A. L. D.).
- Hornby, A.S. (1995) *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, fifth edition, Oxford/New York: Oxford University Press.
- Marin, M. and C. Nedelcu (2007) *Dicționar de Regionalisme*, București: All Educational, (D. R.).
- Matthews, P. H. (1997) *Oxford Concise Dictionary of Linguistics*, Oxford/New York: Oxford University Press, (O. C. D. L.).
- Nicolescu, A. et. al (2008) *Dicționar Frazeologic*, București: Teora, (D. F.).
- Richards, J.C. and R. Schmidt, (2002) *Longman Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics*, third edition, Longman: Pearson Education Ltd, (L. D. L. T. A. L.).
- Spears, R.A. (2000) *NTC's American Idioms Dictionary*, third edition, New York: NTC Publishing Group, (A. I. D.).
- Stoian, I. M. (1994) *Termeni religioși, credințe populare, nume proprii*, ediția a II-a, București: Editura Gramond, (T. R. C. P. N. P.).
- Waite, M., (2006) *Oxford Paperback Thesaurus*, third edition, Oxford/New York: Oxford University Press, (O. P. T.).
- Walter, E. et al. (1998) *Cambridge International Dictionary of Idioms*, Cambridge: Cambridge University Press, (C. I. D. I.).

Webster's New Explorer Encyclopedic Dictionary (2006)
Springfield, Massachusetts: Federal Street Press, (W. N. E. E.
D.).

CORPUS

Barbu, E. (1983) *Prânzul de duminică*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.

Barbu, E. (1983) *The Sunday Dinner*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.

Brătescu-Voinești, I.A. (1983) *Călătorului îi șade bine cu drumul*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.

Brătescu-Voinești, I.A. (1983) *A Traveller Had Better Stick to the Road*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.

Buzura, A. (2005) *Refugii*, ediția a II-a, București: Corint.

Buzura, A. (1993) *Refuges*, trans. by A. Vultur and F. Nădăban, revised by A. Bantaș, Bucharest: Fundația Culturală Română Publishing House.

Creangă, I. (1987) *Amintiri din copilărie* în *Povești, Povestiri, Amintiri*, București: Editura Ion Creangă.

- Cartianu, A. and R.C. Johnston (1978) *Memories of My Boyhood, Stories and Tales*, Bucharest: Minerva Publishing House.
- Creangă, I. (1989) *Memories of My Boyhood*, trans. by A. Cartianu in *Romanian Review*, Monthly of Romanian Culture and Civilization, 43rd year, Bucharest: Foreign Languages Press Group Romania.
- Creangă, I. (1987) *Soacra cu trei nurori în Povești, Povestiri, Amintiri*, București: Editura Ion Creangă.
- Creangă, I. (1989) *The Old Woman and Her Three Daughters-in-Law*, trans. by A. Cartianu in *Romanian Review*, Monthly of Romanian Culture and Civilization, 43rd year, Bucharest: Foreign Languages Press Group Romania.
- Creangă, I. (1987) *Dănilă Prepeleac în Povești, Povestiri, Amintiri*, București: Editura Ion Creangă.
- Creangă, I. (1989) *Dănilă Prepeleac*, trans. by A. Cartianu in *Romanian Review*, Monthly of Romanian Culture and Civilization, 43rd year, Bucharest: Foreign Languages Press Group Romania.
- Creangă, I. (2001) *Povestea lui Stan Pășitul*, ediție bilingvă, tradus de Z. Onița, Deva: Emia.
- Creangă, I. (2001) *The Story of Stan the Experienced*, bilingual edition, trans. by Z. Onița, Deva: Emia.
- Dan, P. (1983) *Ursita*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.

- Dan, P. (1983) *Fate*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.
- Eliade, M. (2007) *În curte la Dionis*, în *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Eliade, M. (2007) *În curte la Dionis*, trans. by L. Vianu in *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Eminescu, M. (1978) *Călin Nebunul* in *Poezii. Proză Literară*, vol. al II-lea, București: Editura Cartea Românească.
- Eminescu, M. (1979) *Călin the Fool*, trans. by A. Cartianu in *Romanian Folk Tales*, Bucharest: Minerva Publishing House.
- Frații Grimm (1991) *Hänsel și Gretel*, în *Povești Alese*, tradus de D. Faur, București: Venus.
- Grimm, J. L. C. and W. C. Grimm (1993) *Hansel and Grethel*, Hertfordshire: Wordsworth Classics.
- Galsworthy, J. (2007) *Perfecțiunea* în *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Galsworthy, J. (2007) *The Consummation* trans. by L. Vianu in *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Ibrăileanu, G. (2003) *Adela*, ediție bilingvă, București: Teora.
- Ibrăileanu, G. (2003) *Adela*, bilingual edition, trans. by A. Bantaș and M. Bantaș Morait, București: Teora.

- Ispirescu, P. (1989) *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*, în *Legende sau Basmele Românilor* București: Minerva.
- Ispirescu, P. (1981), *Youth Everlasting and Life without End*, trans. by A. Cartianu in *Romanian Folk Tales*: Bucharest: Minerva Publishing House.
- Istrati, P. (1984) *Neranțula*, București: Minerva.
- Istrati, P. (2004) *Nerantzula*, trans. by G. Colipcă et. al in *English through Translations, Interpretation And Translation Oriented Text Analysis*, Galați: Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”.
- Mihăescu, G. (1983) *Troița*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.
- Mihăescu, G. (1983) *The Roadside Cross*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.
- Petrescu, C. (2007) *Patul lui Procust* în *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Petrescu, C. (2007) *Patul lui Procust* trans. by L. Vianu in *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Preda, M. (2000) *Moromeții*, reproducerea ediției 1975, Cartea Românească, București: 100+1 Gramar.
- Preda, M. (1957) *The Morometes*, trans. by N. Mișu, Bucharest: Foreign Languages Publishing House.

- Preda, M. (2007) *Cel mai iubit dintre pământeni*, în *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Preda, M. (2007) *Cel mai iubit dintre pământeni*, trans. by L. Vianu in *English with a Key. Exerciții de retroversiune și traducere*, București: Teora.
- Rebreanu, L. (2009) *Adam și Eva*, București: Litera Internațional, text reprodus după Rebreanu, L. *Opere*, vol. VI, ediție critică îngrijită de N. Gheran, București: Minerva.
- Rebreanu, L. (1986) *Adam and Eve*, trans. by M. Bogdan, Bucharest: Minerva Publishing House.
- Ștefănescu Delavrancea, B. (1983) *Zobie*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.
- Ștefănescu Delavrancea, B. (1983) *Zobie*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.
- Vinea, I. (1983) *Descântecul*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.
- Vinea, I. (1983) *Magic*, bilingual edition, trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.
- Zamfirescu, D. (1983) *Cu bilet circular*, ediție bilingvă, tradus de F. Nabadan and J. W. Rathbun în *Cu bilet circular*, Cluj-Napoca: Dacia.

Zamfirescu, D. (1983) *With Circular Ticket*, bilingual edition,
trans. by F. Nabadan and J. W. Rathbun in *With Circular
Ticket*, Cluj-Napoca: Dacia Publishing House.